

ირაკლი მანაგაძე*

ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობის სისტემის შემოღების პერსპექტივაში საქართველოში: ამერიკის შეერთებული შტატებისა და გერმანიის მაგალითზე

სტატის მიზანია წარმოაჩინოს საქართველოში ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობის სისტემის შემოღების საჭიროება, იმის ფონზე როდესაც 2019 წელს მოვალეთა რეესტრში რეგისტრირებული იყო 158,422 პირი. კვლევის მთავარი საკითხია ამერიკის შეერთებულ შტატებსა და გერმანიაში არსებული ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობის სამართლებრივი ჩარჩოს სიღრმისეული შესწავლა და მათი მიხედვით ქართველი კანონმდებლისათვის რეკომენდაციების მიცემა თუ რა უნდა იქნას გათვალისწინებული ქართულ კანონმდებლობაში ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობის სისტემის იმპლემენტაციისას.

დისკუსიას ასევე უფრო საინტერესოს ხდის გერმანიის გადახდისუუნარობის სამართლის ექსპერტის, ემერიტუს პროფესორ რაინჰარდ ბორკის ინტერვიუდან მიღებული რეკომენდაციები გერმანიის ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობის სისტემის პრაქტიკულ საკითხებზე.

საკვანძო სიტყვები: „ახალი დასაწყისის“ დოქტრინა, გაკოტრების სტიგმა, ვალების პატიება, ინდივიდუალური გადახდისუუნარობა, ლიკვიდაცია, მეორე შანსის დოქტრინა, მომხმარებელთა გადახდისუუნარობა, ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობა.

1. შესავალი

საქართველოს კანონმდებლობაში არ არსებობს ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობის სისტემა. ფინანსური ვალდებულებების მქონე ფიზიკურ პირებს, რომლებიც უკიდურესი სიდუხჭირემი არიან, არ შეუძლიათ სამართლებრივი მექანიზმების საშუალებით გათავისუფლდნენ ფინანსური ვალდებულებებისგან და შესაბამისად მიეცეთ ცხოვრების ხელახალი დანყების შესაძლებლობა. მას შემდეგ რაც პირები ვერ ასრულებენ თავიანთ ფინანსურ ვალდებულებებს, მათ წინააღმდეგ იწყება სააღსრულებლო წარმოება და მათ არეგისტრირებენ მოვალეთა რეესტრში.^{1 2} მოცემულ რეესტრში რეგისტრირებულ პირებს არ შეუძლიათ თავისუფლად განკარგონ თავიანთი ქონება და გახსნან საბანკო ანგარიშიც კი.³ ასე რომ, მოვალე პირებს არ აქვთ მეორე შანსი ცხოვრების ხელახლა დასაწყებად და ხშირად ფინანსური გაჭირვებიდან გამოსავლის პოვნაც შეუძლებელია მათთვის. მიუხედავად იმისა, რომ სააღსრულებლო წარმოებისას მათ საკუთრებაში არსებული ყველა აქტივი შეიძლება გაიყიდოს, დაუკმაყოფილებელი ფინანსური ვალდებულებები მაინც მათი შესასრულებელი რჩება.

2019 წლისთვის საქართველოში მოვალეთა რეესტრში 158 422 ფიზიკური პირი იყო რეგისტრირებული.⁴ სიტუაციის სიმძიმის აღსაქმელად, მნიშვნელოვანია ხაზი გაესვას, რომ სა-

* სამართლის მაგისტრი გლობალურ ბიზნეს სამართალსა და რეგულირებაში, ცენტრალური ევროპის უნივერსიტეტი (CEU) (ვენა, ავსტრია). ავტორი მადლობას უხდის პროფესორ ტიბორ ტაიტის (ცენტრალური ევროპის უნივერსიტეტი) მისი ხელმძღვანელობისა და ფასდაუდებელი მხარდაჭერისთვის. ასევე, მადლობა ეძღვნება ჰამბურგის უნივერსიტეტის ემერიტუს პროფესორ რაინჰარდ ბორკს გერმანიის ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობის სისტემის შესახებ გაცემული რეკომენდაციებისათვის.

¹ მოვალეთა რეესტრის ვებ-გვერდი, <<https://debt.reestri.gov.ge/>> [15.06.2023].

² აღსრულების ეროვნული ბიუროს ვებ-გვერდი, <http://nbe.gov.ge/index.php?sec_id=367&lang_id=ENG> [15.04.2023].

³ იქვე.

⁴ <http://www.barristers.ge/ge/page/news_item/1388?fbclid=IwAR2moLIT0Y35U7VXBHJ6lX_1X-Lw-GEjEWtY

ქართველოში სამუშაო ძალის ერთი მეხუთედი ან მოვალეთა რეესტრშია რეგისტრირებულია, ან საბანკო სექტორში უიმედო ვალების სიაშია შეყვანილი.⁵ ეს იმაზე მეტყველებს, რომ არსებობს კრიტიკული პრობლემა, რომელიც უნდა დარეგულირდეს კანონმდებლობით და უნდა მოიძებნოს ოპტიმალური გზა გადახდისუნარო ფიზიკურ პირთა აქტიურ ეკონომიკაში დასაბრუნებლად.

მეორე მხრივ, ამერიკის შეერთებულ შტატებს⁶ და გერმანიაში⁷ არსებობს ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობის სისტემები და ფინანსური პრობლემების მქონე პირებს შეუძლიათ ჩამოინერონ ვალები, თუ ისინი აკმაყოფილებენ კანონმდებლობით დაწესებულ გარკვეულ წინაპირობებს. აღნიშნული ფიზიკური პირები კი შედეგად იღებენ ცხოვრების ხელახლა დაწყების შანსს.

აღნიშნული სტატია დაფარავს ამერიკულ, გერმანულ და ქართულ სამართლებრივ სისტემებს. მიმოვიხილავთ, თუ როგორ რეგულირდება ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობა ზემოაღნიშნული ქვეყნების კანონმდებლობით და შევეცდებით ქართველ კანონმდებელს მივცეთ რეკომენდაციები იმის შესახებ, თუ როგორ შეიძლება მოხდეს ზემოაღნიშნული სისტემის ქართულ რეალობაში იმპლემენტირება.

2. ფილოსოფიური ნიაღვრები ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობის შესახებ

2.1. „ახალი დასაწყისის“ დოქტრინა

ფიზიკურ პირთა ვალებისაგან გათავისუფლება⁸ და მისი აუცილებლობის დასაბუთება ფართოდაა განხილული ამერიკულ სამეცნიერო ლიტერატურაში, შესაბამისად ჩვენ მიმოვიხილავთ მის დასაბუთებას ძირითადად ამერიკულ სამეცნიერო დოქტრინაზე დაყრდნობით, თუმცა აღნიშნული თეორიული ანალიზი გამოსადეგია ნებისმიერი იურისდიქციისათვის.

ფინანსური ვალდებულებებისაგან გათავისუფლება მოვალისათვის გადახდისუნარობის სისტემის ყველაზე მნიშვნელოვან მახასიათებლად შეიძლება ჩაითვალოს.⁹ ფინანსური ვალდებულებებისაგან გათავისუფლებისათვის, მოვალე თმობს თავის კუთვნილ აქტივებს, თუმცა თავისუფლდება გადახდისუნარობის განაცხადის შევსებამდე არსებული დავალიანებებისაგან.¹⁰ თუმცა, უნდა გვახსოვდეს, რომ გარკვეული ტიპის ფინანსური ვალდებულებების ჩამონერა არ ხდება ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობის წარმოების შედეგად.¹¹

99HYbdSIFWbuJ95TK4GzGU> [15.06.2023].

⁵ Gvelebiani J., Kochlashvili A., Amisulashvili N., Feasibility Study: On the Regulation of Personal Insolvency, Tbilisi, 2021, 71.

⁶ U.S. Code: Title 11, § 109 (b).

⁷ German Insolvency Code, Section 304.

⁸ „ფინანსური ვალდებულებებისაგან გათავისუფლება ათავისუფლებს მოვალეს პირადი პასუხისმგებლობისგან გარკვეული ტიპის დავალიანების შემთხვევაში. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, მოვალეს კანონიერად აღარ მოეთხოვება გადაიხადოს დავალიანება, რომლისგანაც განთავისუფლებულია“, ა.შ.შ.-ს სასამართლოების ვებ-გვერდი, <<https://www.uscourts.gov/services-forms/bankruptcy/bankruptcy-basics/discharge-bankruptcy-bankruptcy-basics>> [20.10.2023].

⁹ Czarnetzky J. M., The Individual and Failure: A Theory of the Bankruptcy Discharge, Arizona State Law Journal, Vol. 32, №2, 2000, 394.

¹⁰ Sousa M.D., The Principle of Consumer Utility: A Contemporary Theory of the Bankruptcy Discharge, University of Kansas Law Review, Vol. 58, №10, 2010, 562-63.

¹¹ Clarkson K. W. and others, Business Law: Text and Cases, 11th ed, Mason (U.S.), 2009, 621.

ვალდებულებების ჩამონერის შემდგომ, მოვალე აღარ არის ვალდებული გადაიხადოს ჩამონერილი ვალი და კრედიტორებსაც არ შეუძლიათ რაიმე სამართლებრივი გზით აღნიშნული ვალდებულებების შესრულების მოთხოვნა.¹² ზოგიერთი აღნიშნულ სისტემას განიხილავს, როგორც „ფიზიკური პირებისთვის შეზღუდული პასუხისმგებლობის ფორმას“.¹³

ა.შ.შ.-ს უზენაესმა სასამართლომ განაცხადა, რომ გადახდისუნარიანობის შესახებ კანონის ერთ-ერთი მთავარი მიზანია „გათავისუფლდეს პატიოსანი მოვალე მჩაგვრელი დავალიანების სიმძიმისგან, რომლებიც გამონვეულია ბიზნესის წარუმატებლობებისაგან და მისცეს მას საშუალება, თავიდან დაიწყოს ცხოვრება, ფინანსური ვალდებულებების გარეშე“.¹⁴

ცხოვრების ხელახლა დაწყების შანსი ეძლევათ „პატიოსან, მაგრამ უიღბლო მოვალეებს“.¹⁵ ვალებისაგან გათავისუფლება აძლევს მოვალეებს შესაძლებლობას დაიწყონ ცხოვრება „ახალი გვერდიდან“, წარსული ფინანსური ვალდებულებების ტვირთის გარეშე.¹⁶ შესაბამისად, ვალების პატიება და მოვალისათვის მეორე შანსის მიცემა არის ა.შ.შ.-ს ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარიანობის სისტემის ქვაკუთხედი.¹⁷

2.2. ფინანსური ვალდებულებების ჩამონერის აუცილებლობის დასაბუთება

აღნიშნულ ქვეთავში, ვეცადოთ მოკლედ მიმოვიხილოთ თეორიები, რომლებიც ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარიანობის სისტემის არსებობის აუცილებლობის დასაბუთებას ცდილობენ. პირველ რიგში, ხაზი უნდა გავუსვათ, რომ გადახდისუნარიანობის კანონმდებლობა არის არ მხოლოდ ეკონომიკური კანონმდებლობა, არამედ ასევე სოციალური კანონმდებლობა.¹⁸

მოვალეთა თანამშრომლობის თეორია განმარტავს, რომ ვალების პატიება დაინერგა იმიტომ, რომ მოვალეებმა იცოდნენ, რომ შეეძლოთ ვალებისაგან გათავისუფლებულიყვნენ და ნებაყოფლობით თანამშრომლობენ შესაბამის უწყებებთან, რაც საკვანძოა გადახდისუნარიანობის სისტემის ეფექტურად ფუნქციონირებისთვის.¹⁹

მომხმარებელთა ფინანსური ვალდებულებებისაგან გათავისუფლების ჰუმანიტარული თეორია ეფუძნება პატიებას, ინდივიდთა მიმართ გულმონყალების გამოვლენასა და მორალურობის ბუნებითი სამართლის თეორიას.²⁰ უმნიშვნელოვანესია, რომ გადახდისუნარიანობის პროცესი გადახდისუნარო პირს აძლევს შანსს, რომ კვლავ გახდეს საზოგადოების პროდუქტიული წევრი.²¹ შესაბამისად, ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარიანობის სისტემას შეუძლია შეინარჩუნოს სოციალური წესრიგი და მშვიდობა საზოგადოებაში.²²

¹² იქვე.

¹³ Czarnetzky J. M., The Individual and Failure: A Theory of the Bankruptcy Discharge, Arizona State Law Journal, Vol. 32, №2, 2000, 396.

¹⁴ Local Loan Co. v. Hunt, 292 U.S. 234, 244 (1934).

¹⁵ Baird D. G., The Elements of Bankruptcy, 5th ed., New-York, 2010, 30.

¹⁶ Byington J. S., The Fresh Start Canon, Florida Law Review, Vol. 69, №1, 2017, 116.

¹⁷ დამატებით იხ. Tabb C. J., Law of Bankruptcy, 5th ed., St. Paul, 2020, 949-52.

¹⁸ Zywicki T. J., Bankruptcy Law as Social Legislation, Texas Review of Law & Politics, Vol. 5, №2, 2001, 394.

¹⁹ Sousa M.D., The Principle of Consumer Utility: A Contemporary Theory of the Bankruptcy Discharge, University of Kansas Law Review, Vol. 58, №10, 2010, 585.

²⁰ იქვე, 587-88.

²¹ Sousa M.D., The Principle of Consumer Utility: A Contemporary Theory of the Bankruptcy Discharge, University of Kansas Law Review, Vol. 58, №10, 2010, 588.

²² Byington J. S., The Fresh Start Canon, Florida Law Review, Vol. 69, №1, 2017, 120.

ზემოაღნიშნულ მსჯელობასთან დაკავშირებით, ასევე ხაზი უნდა გაესვას ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობის სისტემის არსებობის მნიშვნელობას ისეთ გაუთვალისწინებელ და მოულოდნელ შემთხვევებში, როგორც იყო Covid-19-ის პანდემია.²³ პანდემიამ ბევრი მოვალე დატოვა შემოსავლის გარეშე, რის გამოც ისინი ვერ ასრულებდნენ თავიანთ ფინანსურ ვალდებულებებს, მათი მხრიდან ყოველგვარი ბრალეულობის გარეშე.²⁴ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ასეთი მოვლენები ასევე ამართლებს გარკვეულ შემთხვევებში ფიზიკურ პირთათვის ვალდების ჩამოწერის შესაძლებლობას.

პროფ. ტომას ჰ. ჯექსონი, ეცადა ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობისას ფინანსური ვალდებულებების ჩამოწერა **ინდივიდთა იმპულსურობით** გაემართლებინა.²⁵ მისი აზრით, იმპულსური ინდივიდები ამჯობინებენ ანმყოფი დახარჯონ ფინანსები, ვიდრე მომავალი რაციონალურად დაგეგმონ.²⁶ ამ იმპულსურობის გამო, ინდივიდებმა შეიძლება დროთა განმავლობაში სინანული განიცადონ, სწორედ ამიტომ კანონმდებლებმა შემოიღეს ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობისას, წინასწარ განერიღ მოთხოვნათა დაკმაყოფილების შემთხვევაში, პირთა ფინანსური ვალდებულებების ჩამოწერა.²⁷ ზემოხსენებული უფლება იცავს იმპულსურ მოვალეებს იმ მხრივაც, რომ კრედიტორები უფრო მკაცრად აკონტროლებენ სესხების გაცემას.²⁸

პროფესორი ჯექსონი ასევე ამბობს, რომ გადაწყვეტილების მიმღებნი, ხშირად გადაჭარბებულად აფასებენ წარმატების შანსებს და სათანადოდ არ აფასებენ რისკებს.²⁹ ზოგიერთი სრულიად არ ეთანხმება ჯექსონს და თვლის, რომ კრედიტორების რაციონალურად და მოვალეთა ირაციონალურად დიფერენცირება არ არის მიზანშეწონილი.³⁰

„მენარმეთა ჰიპოთეზა“ ამტკიცებს, რომ ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობის სისტემა შეიძლება განიხილებოდეს, როგორც ინსტიტუციური ჩარჩოს ნაწილი, რომელიც აუცილებელია **ბაზარზე მენარმეობის ნახალისებისთვის**.³¹ ამ ჰიპოთეზის ავტორი ფიქრობს, რომ ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობის სისტემა ხელს უწყობს მენარმეობას და სწორედ ამიტომ არის იგი კანონმდებლობით გარანტირებული.³²

გარდა ამისა, პროფესორი ჯექსონი ვარაუდობს, რომ თუ მოვალე პირი არ განთავისუფლდება თავისი ვალდებისგან, მას შეიძლება არ ჰქონდეს სტიმული, რომ მომავალში იმუშაოს და შეიძლება მეტი დრო დაუთმოს დასვენებას, შესაბამისად ნაკლები წვლილი შეიტანოს საზოგადოებრივი სიკეთის შექმნაში (არ გადაიხადოს გადასახადები, დამოკიდებული იყოს სოციალური კეთილდღეობის პროგრამებზე და ა.შ.).³³ ითვლება, რომ ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობის სისტემის მთავარი მიზანი და გამართლება, არის ის, რომ აღადგინოს გადახდისუნარო მოვალის მონაწილეობა აქტიურ ეკონომიკურ საქმიანობაში.³⁴ ასე რომ, „ახალი და-

²³ დამატებით იხ. <<https://www.justia.com/covid-19/debts-and-bankruptcy-during-the-covid-19-outbreak/>> [15.06.2023].

²⁴ დამატებით იხ. Wang J. and others, Bankruptcy and the COVID-19 Crisis, Harvard Business School, Working Paper 21-042, September 2020, 1-5.

²⁵ Jackson T.H., The Logic and Limits of Bankruptcy Law, Washington D.C., 2001, 234-36.

²⁶ იქვე, 235.

²⁷ იქვე, 233.

²⁸ იქვე, 236.

²⁹ იქვე, 239.

³⁰ Carlson D. G., Philosophy in Bankruptcy, Michigan Law Review, Vol. 85, Issue 5 & 6, 1987, 1365.

³¹ Czarnetzky J. M., The Individual and Failure: A Theory of the Bankruptcy Discharge, Arizona State Law Journal, Vol. 32, №2, 2000, 399.

³² იქვე, 464.

³³ Jackson T.H., The Logic and Limits of Bankruptcy Law, Washington D.C, 2001, 245.

³⁴ Sousa M.D., The Principle of Consumer Utility: A Contemporary Theory of the Bankruptcy Discharge,

სანყისის“ დოქტრინის მიხედვით, ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობა ეხმარება მოვალეებს რომ კვლავ გახდნენ ეკონომიკურად პროდუქტიული და წვლილი შეიტანოს საზოგადოებრივი სიკეთის შექმნაში.³⁵

ზემოთ მოცემული მოკლე მიმოხილვიდან შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობა მნიშვნელოვანი სამართლებრივი მექანიზმია და აუცილებელია კანონმდებლობაში მისი არსებობა.

2.3. გაკოტრების სტიგმა

ქრისტიანობა, ისლამი, იუდაიზმი და ინდუიზმი ხაზს უსვამენ ვალების დაფარვის მნიშვნელობას და, შესაბამისად, ემხრობიან გადახდისუნარობის (გაკოტრების) თავიდან არიდებას.³⁶ ნარსულში გაკოტრება ფაქტობრივად სისხლის სამართლის დანაშაულს უტოლდებოდა.³⁷ ძველ რომში (12 ტაბულის კანონთა მიხედვით) კრედიტორს შეეძლო დაეპატიმრებინა მოვალე, რომელსაც ფინანსური ვალდებულების გადახდა არ შეეძლო და მოქცეოდა მას, როგორც მონას, გაეყიდა იგი სხვა ქვეყანაში ან მოეჭრა მისი სხეულის პროპორციული ნილი.³⁸

ინგლისში, ადრეული გაკოტრების კანონების თანახმად, თუ მოვალეები არ მიიღებდნენ მონაწილეობას გადახდისუნარობის პროცესში, შეიძლებოდა ისინი სიკვდილით დასჯილიყვნენ.³⁹ მოცემულ მოკლე ისტორიულ ექსკურსზე დაყრდნობით, გასაკვირი არ უნდა იყოს, რომ ფიზიკურ პირთა მიერ გადახდისუნარობის განაცხადის შევსებას დღესაც თან სდევს გარკვეული სტიგმა.

გაკოტრების სტიგმა შეიძლება აიხსნას, როგორც რეპუტაციული ზიანი, რომელიც ადგება პირს გადახდისუნარობის განაცხადის შეტანის შედეგად და ზოგიერთმა შეიძლება სწორედ აღნიშნული რეპუტაციული ზიანის შიშით, თავი შეიკავოს გადახდისუნარობის განაცხადის შეტანისგან.⁴⁰ ზოგადად ითვლება, რომ გაკოტრების სტიგმა უფრო დაბალია *common law* იურიდიქციებში, ვიდრე *civil law* იურისდიქციებში.⁴¹ ა.შ.შ. შეიძლება ჩაითვალოს ქვეყანად, რომელსაც ყველაზე დაბალი ინტენსივობის გაკოტრების სტიგმა ახასიათებს.⁴² შეიძლება ითქვას, რომ ამერიკაში ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობის უფლება მნიშვნელობით კონსტიტუციურ უფლებებსაც კი უტოლდება.⁴³ სწორედ ეს არის იმის მიზეზი, რომ ამერიკაში გადახდისუნარობის სისტემა პრატიკაში წარმატებით მუშაობს და იგი მიიჩნევა როგორც გადახდისუნარობის კანონმდებლობის სამაგალითო მოდელი.⁴⁴

University of Kansas Law Review, Vol. 58, №10, 2010, 589.

³⁵ Byington J. S., The Fresh Start Canon, Florida Law Review, Vol. 69, №1, 2017, 121.

³⁶ Zywicki T. J., Bankruptcy Law as Social Legislation, Texas Review of Law & Politics, Vol. 5, №2, 2001, 398.

³⁷ Tajti T., Bankruptcy Stigma and the Second Chance Policy: The Impact of Bankruptcy Stigma on Business Restructurings in China, Europe and the United States, China-EU Law Journal, Vol. 6, Issue 1-2, 2018, 12.

³⁸ Tabb C. J., Brubaker R., Bankruptcy Law: Principles, Policies, Practice, 1st ed., U.S., 2003, 57.

³⁹ იქვე, 57-58.

⁴⁰ Sullivan T. A., Warren E. & Westbrook J. L., Less Stigma or More Financial Distress: An Empirical Analysis of the Extraordinary Increase in Bankruptcy Filings, Stanford Law Review, Vol. 59, Issue 2, 2006, 233.

⁴¹ Tajti T., Bankruptcy Stigma and the Second Chance Policy: The Impact of Bankruptcy Stigma on Business Restructurings in China, Europe and the United States, China-EU Law Journal, Vol. 6, Issue 1-2, 2018, 26.

⁴² იქვე, 15.

⁴³ იქვე, 16; დამატებით იხ. Ferguson N., The Ascent of Money: A Financial History of the World, New York, 2009, 60.

⁴⁴ იქვე.

მეორე მხრივ, ითვლება, რომ გერმანიაში გაკოტრების სტიგმის ძალიან მაღალი დონეა.⁴⁵ თუმცა, პროფესორ რაინჰარდ ბორკის თქმით, დღეს გერმანიაში გაკოტრების სტიგმის ინტენსივობა საკმაოდ დაბალია, როდესაც საქმე ეხება მომხმარებელთა გადახდისუუნარობას და ის თავის მოსაზრებას ამყარებს ყოველწლიურად მომხმარებელთა გადახდისუუნარობის განაცხადების დიდი რაოდენობით.⁴⁶

ზოგადად, ძალიან რთული და ფაქტობრივად შეუძლებელია გაკოტრების სტიგმის გაზომვა რაიმე ინდექსით.⁴⁷ თუმცა კანონმდებლებმა აღნიშნული სტიგმის არსებობა უნდა გაითვალისწინონ გადახდისუუნარობის კანონმდებლობის მიღებისას. ასევე, უნდა გვახსოვდეს, რომ გაკოტრების სტიგმის გარკვეული დოზით არსებობა საჭიროცაა, რადგან იგი უბიძგებს ფიზიკურ პირებს არ შეავსონ გადახდისუუნარობის განაცხადი ლეგიტიმური მიზეზის გარეშე, როგორც მარტივი გზა ფინანსური ვალდებულებებისგან თავის დასაღწევად.⁴⁸

3. ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობა ამერიკის შეერთებულ შტატებში

3.1. ა.შ.შ.-ს გადახდისუუნარობის სისტემის მოკლე მიმოხილვა

ა.შ.შ.-ის კონსტიტუცია კონგრესს ანიჭებს უფლებას მიიღოს ერთიანი ფედერალური კანონები გაკოტრების შესახებ.⁴⁹ **1898 წლის გაკოტრების აქტი (1898 Bankruptcy Act)**, რომელიც იყო პირველი მუდმივი ფედერალური კანონი გადახდისუუნარობასთან დაკავშირებით, ითვლება თანამედროვე გადახდისუუნარობის სამართლის საფუძვლად.⁵⁰ **1898 წლის აქტი** მანამდე არსებულ კანონებთან შედარებით უფრო ლიბერალური იყო, თუმცა იგი მკაცრად ზღუდავდა ფინანსური ვალდებულებების ჩამონერაზე უარის თქმის საფუძვლებს.⁵¹ საბოლოო ჯამში, იგი მაინც აღიქმებოდა, როგორც **მენარმეთათვის მეტად მისაღები აქტი**.⁵²

1920-იან და 30-იან წლებში, ა.შ.შ.-ს გადახდისუუნარობის სისტემა გარდაიქმნა მეტად მომხმარებელზე (ფიზიკურ პირებზე) მორგებულად და „ახალი დასაწყისის“ **დოქტრინა** იქცა წამყვან პრინციპად.⁵³ **1978 წლის გაკოტრების რეფორმის აქტის (the Bankruptcy Reform Act of 1978)** შედეგად, შეიქმნა ამერიკის **გაკოტრების კოდექსი (Bankruptcy Code)**, რომელიც, გარკვეული ცვლილებებითა და დამატებებით, არის დღეს მოქმედი კანონი.⁵⁴ გაკოტრების კოდექსმა ტერმინი გაკოტრებული (*bankrupt*) ჩაანაცვლა შედარებით ნეიტრალური ტერმინით მოვალე (*debtor*), რომელთანაც ნაკლების სტიგმა ასოცირდება.⁵⁵

⁴⁵ *Tajti T.*, Bankruptcy Stigma and the Second Chance Policy: The Impact of Bankruptcy Stigma on Business Restructurings in China, Europe and the United States, *China-EU Law Journal*, Vol. 6, Issue 1-2, 2018, 15.

⁴⁶ ინტერვიუ ჰამბურგის უნივერსიტეტის სამართლის ფაკულტეტის ემერიტუს პროფესორ რაინჰარდ ბორკთან (ჰამბურგი, გერმანია, 21 მარტი 2023).

⁴⁷ *Tajti T.*, Bankruptcy Stigma and the Second Chance Policy: The Impact of Bankruptcy Stigma on Business Restructurings in China, Europe and the United States, *China-EU Law Journal*, Vol. 6, Issue 1-2, 2018, 26.

⁴⁸ იქვე; *დამატებით იხ.* World Bank (2013) *Insolvency and Creditor/Debtor Regimes Task Force, Report on the Treatment of the Insolvency of Natural Persons*, para 118, 42.

⁴⁹ *Constitution of the United States*, Article I, Section 8.

⁵⁰ *Tabb C. J.*, *Law of Bankruptcy*, 5th ed., St. Paul, 2020, 39.

⁵¹ იქვე.

⁵² *Ramsay I.*, *Personal Insolvency in the 21st Century*, Oxford and Portland, 2017, 37.

⁵³ იქვე, 41-42.

⁵⁴ *Tabb C. J.*, *Law of Bankruptcy*, 5th ed., St. Paul, 2020, 41.

⁵⁵ *Tabb C. J.*, *The Top Twenty Issues in the History of Consumer Bankruptcy*, *University of Illinois Law Review*,

გაკოტრების კოდექსს 9 თავი აქვს, რომლებიც შეიცავს ზოგად დებულებებს და ასევე გადახდისუნარობის სხვადასხვა სახეებს ეხება. ზოგადად, ფიზიკურ პირთა უმრავლესობა ავსებს გადახდისუნარობის განაცხადს მე-7 ან მე-13 თავების შესაბამისად.⁵⁶ მე-7 თავის მიხედვით, მოვალის ქონება ლიკვიდირდება და კრედიტორები *pro-rata* საფუძველზე იღებენ ქონების ლიკვიდირების შედეგად მიღებულ თანხას.⁵⁷ მე-13 თავის მიხედვით, კი მოვალე ფიზიკური პირები თავიანთ კრედიტორებს უხდნიან სასამართლოს მიერ დამტკიცებული გეგმის მიხედვით გარკვეულ თანხას ყოველთვიურად, და ვალებისგან მხოლოდ აღნიშნული გადახდის გეგმის შესრულების შემდეგ თავისუფლდებიან.⁵⁸

3.2. 2005 წლის გაკოტრების ბოროტად გამოყენების პრევენციისა და მომხმარებელთა დაცვის აქტი (BAPCPA)

BAPCPA იყო ყველაზე უფრო ძირეული ცვლილება გაკოტრების კოდექსში 1978 წლის შემდგომ.⁵⁹ პროფესორი ჩალს ჯ. ტაბი აღნიშნავს, რომ 2005 წლის ცვლილებები ძირითადად დაწერილი იყო 2 ლობისტის მიერ – **საკრედიტო ინდუსტრია** და **ავტო ინდუსტრია**.⁶⁰ მეორე მხრივ, გადახდისუნარობის სპეციალისტები, როგორებიც არიან მოსამართლეები, პროფესორები, ადვოკატები – ვინც აქტიურად იყვნენ ჩართულნი გადახდისუნარობის სამართლის წინა რეფორმებში, კონგრესმა ყურადღების მიღმა დატოვა.⁶¹ პროფესორი ტაბი ასევე აღნიშნავს, რომ დაინტერესებულმა ინდუსტრიებმა მილიონობით დოლარი დახარჯეს პრეზიდენტი ბუშისა და საკვანძო კონგრესის წევრების შემონირობებზე.⁶² შედეგად, მიღებულ იქნა დანაწესები, რომლებმაც **გააუარესა მოვალეთა უფლებრივი მდგომარეობა**.⁶³

2005 წლის რეფორმის მთავარი მიზანი იყო ეიძულებინა მოვალეები გადახდისუნარობის წარმოება დაენოთ **მე-13 თავის** მიხედვით (ვალების კორექტირება და სასამართლოს მიერ დამტკიცებული გეგმით გადახდა) და არა **მე-7 თავის** მიხედვით (ლიკვიდაცია).⁶⁴ მიზეზად დასახელებული იყო ის, რომ ბევრი მოვალე ბოროტად იყენებდა გადახდისუნარობის სისტემის მიერ მინიჭებულ უფლებებს და ასევე სახეზე იყო ბევრი პირი, რომელიც ზედიზედ რამდენჯერმე ავსებდა გადახდისუნარობის განაცხადს.⁶⁵ რეფორმის მომხრეები ამტკიცებდნენ, რომ ყოველივე ეს **შემცირებული სტიგმის** შედეგი იყო.⁶⁶

მიუხედავად იმისა, რომ მრავალი მონაცემი საპირისპიროს ამტკიცებდა, საკრედიტო ინდუსტრიამ დაარწმუნა კონგრესი, რომ სახეზე იყო გადახდისუნარობის სისტემის ბორო-

Vol. 2007, №1, 2007, 29.

⁵⁶ *Aberasturi J.*, Trouble with BAPCPA: A Call for Statutory Reform regarding Retirement Contributions in Chapter 13 Bankruptcy Plans, *American Bankruptcy Institute Law Review*, Vol. 30, №2, 2022, 280.

⁵⁷ *Tabb C. J.*, *Law of Bankruptcy*, 5th ed., St. Paul, 2020, 88-92.

⁵⁸ იქვე, 98-103.

⁵⁹ *Ramsay I.*, U.S. Exceptionalism, Historical Institutionalism, and the Comparative Study of Consumer Bankruptcy Law, *Temple Law Review*, Vol. 87, №4, 2015, 969.

⁶⁰ *Tabb C. J.*, *Law of Bankruptcy*, 5th ed., St. Paul, 2020, 50.

⁶¹ იქვე.

⁶² იქვე.

⁶³ იქვე, 47.

⁶⁴ *Jones D. R.*, Savings: The Missing Element in Chapter 13 Bankruptcy Cases, *American Bankruptcy Institute Law Review*, Vol. 26, №2, 2018, 244.

⁶⁵ *Greene S. S.*, The Failed Reform: Congressional Crackdown on Repeat Chapter 13 Bankruptcy Filers, *American Bankruptcy Law Journal*, Vol. 89, №2, 2015, 242.

⁶⁶ *Tabb C. J.*, *Law of Bankruptcy*, 5th ed., St. Paul, 2020, 47-48.

ტად გამოყენების სისტემური შეთხვევები მოვალეთა მხრიდან.⁶⁷ ზემოაღნიშნული აქტი მიღებულ იქნა 2005 წლის 17 ნოემბერს.⁶⁸ სხვა ცვლილებებთან ერთად, მან სავალდებულო გახადა **საკრედიტო კონსულტაცია** ინდივიდუალურ მოვალეთათვის.⁶⁹ კონსულტაცია რეკომენდაციებს აძლევს მოვალეებს, თუ რა ალტერნატივები აქვთ გადახდისუუნარობის დროს.⁷⁰

საერთო ჯამში, 2005 წლის აქტი არ იყო მოვალეთათვის მეგობრული და ისეთი ცვლილებები შეიტანა კანონმდებლობაში, რომელთა შედეგადაც ფიზიკურ პირებს ვალებისაგან გათავისუფლება გაურთულდა.⁷¹ იმისათვის, რომ მოვალეები აიძულონ გადახდისუუნარობის განაცხადის მე-13 თავის მიხედვით შევსება (და არა მე-7), შემოღებულ იქნა „**საშუალებათა ტესტი**“ (Means Test), რომლის მიხედვითაც განისაზღვრება პირის ალტერნატივები გადახდისუუნარობისას.⁷² „საშუალებათა ტესტის“ მიზანია, რომ ე.წ. გადახდისუუნარიან მოვალეებს შეუქმნას წინააღობა, რომ მე-7 თავის მიხედვით არ დაინციონ გადახდისუუნარობის პროცედურები.⁷³

3.3. გადახდისუუნარობის კოდექსის მე-7 თავი – ლიკვიდაცია

გადახდისუუნარობის კოდექსის მე-7 თავით გათვალისწინებულ საქმეებს ხშირად „**პირდაპირი ლიკვიდაციის**“ საქმეებს უწოდებენ.⁷⁴ მოცემულ თავში განმცხადებელი მოვალე შეიძლება იყოს ფიზიკური ან იურიდიული პირი.⁷⁵ ფიზიკური პირები აღნიშნული თავის მიხედვით იწყებენ გადახდისუუნარობის საქმისწარმოებას, რათა მათ ჩამოეწეროთ ვალები.⁷⁶ მოვალეები თმობენ მთელ თავიანთ ქონებას (აქტივებს) (რომლებიც კანონმდებლობით არ არის გამონაკლისი), გადახდისუუნარობის აღმასრულებელი კი ყიდის ამ ქონებას და შემოსავლებს ანაწილებს კრედიტორებზე.⁷⁷ შედეგად მოვალე ინარჩუნებს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ იმ ქონებას, რომელიც მას არ შეიძლება ჩამოეერთვას და ასევე თავისუფლდება მანამდე არსებული ფინანსური ვალდებულებებისაგან.⁷⁸

მე-7 თავით გათვალისწინებული საქმეები შეიძლება იყოს **ნებაყოფლობითი**, როდესაც საქმისწარმოება იწყება მოვალის ინიციატივით ან **იძულებითი**, როდესაც კრედიტორი იწყებს საქმისწარმოებას.⁷⁹ იძულებითი გადახდისუუნარობის საქმის წარმოებისას, კრედიტორმა უნ-

⁶⁷ *Sousa M.D.*, The Principle of Consumer Utility: A Contemporary Theory of the Bankruptcy Discharge, *University of Kansas Law Review*, Vol. 58, №10, 2010, 594.

⁶⁸ *Tabb C. J.*, *Law of Bankruptcy*, 5th ed., St. Paul, 2020, 50.

⁶⁹ იქვე, 128.

⁷⁰ იქვე.

⁷¹ *McDonald G. K.*, Homelessness in the COVID Era: Utilizing the Bankruptcy Solution, *Yale Law & Policy Review*, Vol. 41, №1, 2022, 150.

⁷² *Jones D. R.*, Savings: The Missing Element in Chapter 13 Bankruptcy Cases, *American Bankruptcy Institute Law Review*, Vol. 26, №2, 2018, 244.

⁷³ *Tabb C. J.*, The Death of Consumer Bankruptcy in the United States, *Bankruptcy Developments Journal*, Vol. 18, №1, 2001, 10.

⁷⁴ *Michael T. L.*, There's a Storm a Brewin': The Ethics and Realities of Paying Debtors' Counsel in Consumer Chapter 7 Bankruptcy Cases and the Need for Reform, *American Bankruptcy Law Journal*, Vol. 94, №3, 2020, 389.

⁷⁵ *Clarkson K. W. and others*, *Business Law: Text and Cases*, 11th ed, Mason (U.S.), 2009, 612.

⁷⁶ *Tabb C. J.*, *Law of Bankruptcy*, 5th ed., St. Paul, 2020, 91.

⁷⁷ იქვე, 88.

⁷⁸ იქვე.

⁷⁹ იქვე.

და დაამტკიცოს, რომ კანონმდებლობით განსაზღვრული საფუძვლებიდან სახეზეა ერთ-ერთი (რომელთაგან ყველაზე ხშირია ვადამოსული ვალების გადაუხდელობა).⁸⁰ საქმისწარმოების დაწყების მოთხოვნით მიმართვა იწვევს **აკრძალვითი ღონისძიების** გააქტიურებას, რომელიც გადახდისუნარობის საქმისწარმოების ყველაზე მნიშვნელოვანი მახასიათებელია.⁸¹ აღნიშნული აკრძალვითი ღონისძიება ავტომატურად ზღუდავს კრედიტორებს რაიმე შემდგომი ქმედებების განხორციელებისგან მათი ვალების შეგროვების ან მათი უზრუნველყოფების აღსრულების მიზნით.⁸²

აკრძალვითი ღონისძიება ნყდება, როდესაც კონკრეტული ქონება აღარ ირიცხება გადახდისუნარობის მასაში ან როდესაც გადახდისუნარობის საქმე იხურება (წყდება).⁸³ 2005 წლის რეფორმამ დაამატა ავტომატური აკრძალვითი ღონისძიების შეწყვეტის ორი ახალი საფუძველი: თუ მოვალემ შეიტანა გადახდისუნარობის განაცხადი, რომელიც შეწყდა წინამდებარე საქმის შეტანამდე ერთი წლის განმავლობაში, აკრძალვითი ღონისძიება ნყდება შეტანიდან 30 დღის შემდეგ, თუ მოვალის კეთილსინდისიერება არ დამტკიცდება.⁸⁴ მეორე საფუძველი კი ის გარემოებაა, როდესაც მოვალეს გასული წლის განმავლობაში ორჯერ ან მეტჯერ ჰქონდა მიმართული გადახდისუნარობის საქმის დაწყების მოთხოვნით.⁸⁵

3.4. გადახდისუნარობის მასა და მასში არშემავალი ქონება

გადახდისუნარობის შესახებ განაცხადით მიმართვის შემდეგ იქმნება **გადახდისუნარობის მასა**.⁸⁶ აღმასრულებელმა უნდა მოახდინოს მოვალის ქონების ლიკვიდაცია და ამოღებული თანხიდან დააკმაყოფილოს კრედიტორთა მოთხოვნები.⁸⁷ მნიშვნელოვანია გვახსოვდეს, რომ მე-7 თავით გათვალისწინებული საქმისწარმოებისას, გადახდისუნარობის მასა არ მოიცავს საქმისწარმოების მოთხოვნის შემდეგ მიღებულ შემოსავალსა თუ ქონებას.⁸⁸ ასევე აღსანიშნავია, რომ ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობის შემთხვევაში, ძალიან ხშირია შემთხვევები როდესაც გადახდისუნარო პირებს არ გაჩნიათ არანაირი ქონება.⁸⁹

კანონმდებლობით განსაზღვრული **გადახდისუნარობის მასაში არშემავალი ქონების** არსებობის საჭიროების დასაბუთებაა ის, რომ მოვალეებს სჭირდებათ გარკვეული ქონება, რათა დარჩნენ საზოგადოების აქტიური წევრები, გააგრძელონ თავიანთი პროფესიული საქმიანობა, ასევე ზოგიერთ ქონებას შეიძლება არც ჰქონდეს ღირებულება კრედიტორებისათვის, ხოლო მოვალისთვის მნიშვნელოვანი იყოს და მას გარკვეული სენტიმენტალური კავშირი ჰქონდეს ამ ნივთთან.⁹⁰

⁸⁰ იქვე.

⁸¹ *Sepinuck S. L., Duhl G. M., Problems and Materials on Bankruptcy Law and Practice*, 3rd ed., St. Paul, 2017, 28.

⁸² იქვე, 45.

⁸³ *Epstein D. G., Bankruptcy and Related Laws in a Nutshell*, 9th ed., St. Paul, 2017, 49-50.

⁸⁴ იქვე.

⁸⁵ იქვე.

⁸⁶ *Tabb C. J., Law of Bankruptcy*, 5th ed., St. Paul, 2020, 88.

⁸⁷ იქვე, 89.

⁸⁸ *Sepinuck S. L., Duhl G. M., Problems and Materials on Bankruptcy Law and Practice*, 3rd ed., St. Paul, 2017, 30.

⁸⁹ „მე-7 თავის გამოკვლეული 2500 ცალკეული შემთხვევიდან მხოლოდ 7% (169) საქმეებში ფლობდა მოვალე ქონებას“, *Jimenez D., The Distribution of Assets in Consumer Chapter 7 Bankruptcy Cases*, *American Bankruptcy Law Journal*, Vol. 83, №4, 2009, 800.

⁹⁰ *Sepinuck S. L., Duhl G. M., Problems and Materials on Bankruptcy Law and Practice*, 3rd ed., St. Paul, 2017, 137.

გადახდისუუნარობის მასაში არშემავალ ქონებას ა.შ.შ.-ში ყველა შტატი განსაზღვრავს ინდივიდუალურად და მათი გამოყენება მოვალეებს შეუძლიათ მე-7 და მე-13 თავით გათვალისწინებულ შემთხვევებში, ასევე არსებობს **ფედერალური კანონმდებლობით განსაზღვრული გადახდისუუნარობის მასაში არშემავალი ქონება**.⁹¹ ზოგიერთ შტატში მოვალეს შეუძლია ამოირჩიოს თუ რომელ გამონაკლის ქონების ჩამონათვალს გამოიყენებს – ფედერალურს თუ შტატისას, თუმცა შემდეგ მთელი გადახდისუუნარობის წარმოებისას მხოლოდ არჩეული წესების გამოყენება შეუძლია.⁹² ფიზიკურ პირთათვის ყველაზე მნიშვნელოვანია ე.წ. „საკარმიდამო გამონაკლისი“.⁹³ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ „საკარმიდამო გამონაკლისი“ ინდივიდებს აძლევს შესაძლებლობას არ დარჩნენ უსახლკაროდ და შეძლონ ცხოვრების ხელახლა დაწყება. ფედერალური გამონაკლისის მაგალითებია: „საკარმიდამო“ – 27 900 \$; სამკაულები – 1 875 \$; საყოფაცხოვრებო საქონელი – 14 875 \$ (თითო ნივთი 700 \$-მდე); ავტომობილი – 4 450 \$.⁹⁴

3.5. საქმის დაწყებაზე უარის თქმა და „საშუალებათა ტესტი“

ლიკვიდაციის საქმე ა.შ.შ.-ს გაკოტრების კოდექსის მიხედვით შეიძლება დაიხუროს შესაბამისი მიზეზის გამო.⁹⁵ ტერმინი „მიზეზი“ არ არის განმარტებული კოდექსის მიხედვით, მაგრამ კანონმდებლობით მოყვანილი მაგალითები აჩვენებს, რომ საქმის დახურვა შესაძლებელია მოვალის მიერ გადახდისუუნარობის საქმისწარმოებაში არასათანადო მონაწილეობის გამო.⁹⁶ 1978 წლის კოდექსის რედაქციის მიხედვით, მოვალეებს შეეძლოთ თავად აერჩიათ თუ რომელი თავით გათვალისწინებული გადახდისუუნარობის წარმოების წესების მიხედვით სურდათ ეწარმოებინათ საქმე, მიუხედავად მათი მომავალში შესაძლო მისაღები შემოსავლის და ამის შედეგად კრედიტორთა დაკმაყოფილების შესაძლებლობისა.⁹⁷

1984 წლიდან სასამართლოებს შეეძლოთ უარი ეთვათ ლიკვიდაციის საქმეებზე თუ ისინი დაინახავდნენ, რომ სახეზე იყო მისი გამოყენების დანიშნულების **არსებითი დარღვევა**, თუმცა არსებობდა პრეზუმფცია მოვალეების სასარგებლოდ.⁹⁸ 2005 წელს არსებითი დარღვევის ტესტი ჩანაცვლდა მხოლოდ **დარღვევის ტესტით** და პრეზუმფციაც მოვალის სასარგებლოდ გაუქმებულ იქნა.⁹⁹ მოვალე ფიზიკურმა პირებმა ახლა უნდა გაიარონ **„საშუალებათა ტესტი“**, რათა დადგინდეს ისინი ბოროტად იყენებენ თუ არა კანონით მინიჭებულ მექანიზმებს.¹⁰⁰

⁹¹ <<https://www.justia.com/bankruptcy/exemptions/>> [3.06.2023].

⁹² იქვე.

⁹³ *Epstein D. G. and others, Bankruptcy: Dealing with Financial Failure for Individuals and Businesses*, 4th ed., St. Paul, 2015, 165.

⁹⁴ ეს თანხები მოცემულია 2022 წლის მდგომარეობით, ფედერალური გამონაკლისების ოდენობა ყოველ 3 წელიწადში დგინდება, <<https://www.justia.com/bankruptcy/exemptions/federal-bankruptcy-exemptions/>> [3.06.2023].

⁹⁵ U.S. Bankruptcy Code, paragraph 707 (a).

⁹⁶ *Tabb C. J.*, *Law of Bankruptcy*, 5th ed., St. Paul, 2020, 168.

⁹⁷ იქვე, 169.

⁹⁸ *Spurr S. J. & Ball K. M.*, *The Effects of a Statute (BAPCPA) Designed to Make It More Difficult for People to File for Bankruptcy*, *American Bankruptcy Law Journal*, Vol. 87, №1, 2013, 30.

⁹⁹ იქვე.

¹⁰⁰ იქვე.

იმისათვის რომ უფლების ბოროტად გამოყენება დადგინდეს „საშუალებათა ტესტის“ მიხედვით, პირველ რიგში აუცილებელია რომ ვალეები ძირითადად იყოს **სამომხმარებლო ხასიათის**.¹⁰¹ საშუალების ტესტის 2 ეტაპია: პირველ რიგში, მოვალის **ყოველთვიური შემოსავალი შედარებულია კონკრეტულ შტატში** (რომელშიც მოვალე ცხოვრობს) **არსებულ მედიანურ ყოველთვიურ შემოსავალს**,¹⁰² ოჯახის სიდიდის მიხედვით (მასზე მორგებული); თუ მოვალის შემოსავალი მედიანურ შემოსავალზე დაბალია, ბოროტად გამოყენების პრეზუმფცია არ წარმოიშობა და მოვალეს შეუძლია გააგრძელოს მე-7 თავით გათვალისწინებული გადახდისუნარიანობის საქმისწარმოება.¹⁰³ თუ მოვალის შემოსავალი შტატში მედიანურ შემოსავალზე მეტია, მაშინ სასამართლო იწყებს მოვალის **დასახარჯად განკუთვნილი თანხის** გამოთვლას, რომლის გამოთვლისასაც იგი თვიურ შემოსავალს აკლებს წინასწარ განსაზღვრულ საცხოვრებლად საჭირო ხარჯების ოდენობას.¹⁰⁴

თუ დასახარჯად განკუთვნილი თანხა მომდევნო 60 თვეში არის 6000 \$-ზე ნაკლები, მაშინ გადახდისუნარიანობის სიტემის ბოროტად გამოყენება არ დგინდება, თუ იგი 10 000 \$-ზე მეტია, მაშინ უფლების ბოროტად გამოყენების პრეზუმფცია სახეზეა.¹⁰⁵ ხოლო თუ ზემოაღნიშნული თანხა 6 000\$-სა და 10 000\$-ს შორისაა, მაშინ თუ ეს თანხა საკმარისია რომ დაფარულ იქნას მოვალის არაუზრუნველყოფილი, არაპრიორიტეტული ვალეების სულ მცირე 25%, მაშინ დარღვევის პრეზუმფცია სახეზეა.¹⁰⁶ ბოროტად გამოყენების პრეზუმფცია არსებობის შემთხვევაში, საქმე შეიძლება შეწყდეს ან მოვალის თანხობით გადაკეთდეს მე-11 ან მე-13 თავით განსაზღვრულ საქმედ, სადაც მოვალე გადაიხდის თავის რესტრუქტურირებულ ვალეებს.¹⁰⁷

ბოროტად გამოყენების პრეზუმფცია შეიძლება გადახედულ იქნას და ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში სასამართლო დაეყრდნოს „**გარემოებათა ერთობლიობას**“ ან „**მოვალის კეთილსინდისიერებას**“.¹⁰⁸ იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ბოროტად გამოყენების პრეზუმფცია არ არის სახეზე, სასამართლომ მაინც შეიძლება უარი თქვას საქმის განხილვაზე თუ **გარემოებათა ერთობლიობა** აჩვენებს, რომ მოვალემ არაკეთილსინდისიერად მოითხოვა გადახდისუნარიანობის საქმისწარმოების დაწყება მე-7 თავის ქვეშ.¹⁰⁹

3.6. ფინანსური ვალდებულებები, რომელთაგანაც მოვალე არ თავისუფლდება

იმ შემთხვევაშიც კი, თუ მოვალე თავისუფლდება საკუთარი ფინანსური ვალდებულებების გადახდისაგან, ეს არ ნიშნავს, რომ იგი ყველა სახის ვალისაგან თავისუფლდება.¹¹⁰ პირ-

¹⁰¹ *Tabb C. J.*, Law of Bankruptcy, 5th ed., St. Paul, 2020, 172.

¹⁰² მედიანური შემოსავალი არის თანხის ოდენობა, რომელიც ყოფს მოსახლეობას ორ ჯგუფად, ნახევარს აქვს შემოსავალი ამ ოდენობაზე მეტი, ხოლო ნახევარს აქვს შემოსავალი ამ ოდენობის ქვემოთ.

¹⁰³ *Spurr S. J., Ball K. M.*, The Effects of a Statute (BAPCPA) Designed to Make It More Difficult for People to File for Bankruptcy, American Bankruptcy Law Journal, Vol. 87, №1, 2013, 30.

¹⁰⁴ იქვე, 30-31.

¹⁰⁵ Numbers are adjusted based on the current Bankruptcy Code paragraph 707(b) (2)(A)(i), *Sepinuck S. L., Duhl G. M.*, Problems and Materials on Bankruptcy Law and Practice, 3rd ed., St. Paul, 2017, 46.

¹⁰⁶ იქვე.

¹⁰⁷ Bankruptcy Code, paragraph 707(b)(1).

¹⁰⁸ *Sepinuck S. L., Duhl G. M.*, Problems and Materials on Bankruptcy Law and Practice, 3rd ed., St. Paul, 2017, 45.

¹⁰⁹ *Spurr S. J. & Ball K. M.*, The Effects of a Statute (BAPCPA) Designed to Make It More Difficult for People to File for Bankruptcy, American Bankruptcy Law Journal, Vol. 87, №1, 2013, 31.

¹¹⁰ *Epstein D. G.*, Bankruptcy and Related Laws in a Nutshell, 9th ed., St. Paul, 2017, 243.

ველ რიგში, უნდა გავითვალისწინოთ, რომ გადახდისუნარობის შედეგად, მოვალე თვისუღ-
დება ვალდებულებებისაგან, რომლებიც ჯდება კოდექსით განსაზღვრული „ვალეების“ გან-
მარტებაში, თუმცა ეს განმარტება საკმაოდ ფართოა და მასში თითქმის ყველა სახის ფინან-
სური ვალდებულება ჯდება.¹¹¹ ასევე, აუცილებელია, რომ ვალი გადახდისუნარობის საქმის-
წარმოების დაწყებამდე იყოს წარმოშობილი.¹¹²

კოდექსის 523-ე პარაგრაფი დეტალურად აწესრიგებს იმ ფინანსური ვალდებულებების
ჩამონათვალს, რომელთაგან მოვალის გათავისუფლებაც არ ხდება. გასაკვირი არ უნდა იყოს,
რომ **გარკვეული სახელმწიფო გადასახადები** არ ექვემდებარება ჩამონერას მათი საჯარო
ხასიათის გამო.¹¹³ ასევე, ვალეები, რომლებიც დაფუძნებული იყო თაღლითობაზე არ ექვემდე-
ბარება ჩამონერას, რათა მოხდეს კეთისლინდისიერი მხარის დაცვა.¹¹⁴ მოვალემ უნდა აცნო-
ბოს სასამართლოს მისი ფინანსურის ვალდებულებების შესახებ ამომწურავი ინფორმაცია, ის
დავალიანება, რომელიც მან არ აცნობა სასამართლოს არ იქნება ჩამონერილი გადახდისუ-
ნარობის საქმისწარმოების შედეგად.¹¹⁵ ასევე აღსანიშნავია, რომ თუ მოვალეს დაეკისრა საკ-
რედიტო ბარათის დავალიანება, იმის გამო, რომ გადაიხადა იმ ტიპის გადასახადები, რომლე-
ბიც არ ექვემდებარება ჩამონერას, დავალიანების ის ნაწილი, რომელიც გამოიყენებოდა მათ
გადასახდელად, გამოირიცხება განთავისუფლებისგან.¹¹⁶

ვალეები, რომლებიც წარმოშობილია „**განზრახ ან გაუფრთხილებლობით დაზიანების**“
მიყენების გამო, სახელმწიფო ჯარიმები და საურავები, კრიმინალური რესტიტუციები და
საგანმანათლებლო დანიშნულების ვალეები არ ექვემდებარება გადახდისუნარობის შედე-
გად ჩამონერას.¹¹⁷ კონგრესი განაგრძობს გამონაკლისების დამატებას, ამჟამად არის ცხრა-
მეტი გამონაკლისი 523 პარაგრაფში და კიდევ რამდენიმე გამონაკლისი კოდექსის სხვა ნაწი-
ლებში.¹¹⁸

3.7. რეგულარული შემოსავლის მქონე ფიზიკური პირის ვალეების კორექტირება – მე-13 თავი

გადახდისუნარობის კოდექსის მე-13 თავით გათვალისწინებული პროცედურები შე-
იძლება შევადაროთ რეაბილიტაციის პროცედურას, რომელიც განკუთვნილია ფიზიკური პი-
რებისათვის.¹¹⁹ აღნიშნული წესები საშუალებას აძლევს მოვალეს შეინარჩუნოს საკუთარი ქო-
ნება და გადაუხადოს კრედიტორებს სასამართლოს მიერ დამტკიცებული გრაფიკის მიხედ-
ვით, რომელიც შეიძლება გაგრძელდეს 3-დან 5 წლამდე.¹²⁰ „საშუალებათა ტესტის“ შემოღე-
ბამდე მე-13 თავით გათვალისწინებული პროცედურა ძირითადად იმ ფიზიკური პირების მიერ
იყო ხოლმე გამოყენებული, რომლებიც ლიკვიდაციის შედეგად დაკარგავდნენ ქონებას.¹²¹

¹¹¹ იქვე.

¹¹² *Tabb C. J.*, Law of Bankruptcy, 5th ed., St. Paul, 2020, 946.

¹¹³ იქვე, 967.

¹¹⁴ *Tabb C. J.*, Law of Bankruptcy, 5th ed., St. Paul, 2020, 970.

¹¹⁵ იქვე, 979.

¹¹⁶ *Epstein D. G.*, Bankruptcy and Related Laws in a Nutshell, 9th ed., St. Paul, 2017, 246.

¹¹⁷ *Tabb C. J.*, Law of Bankruptcy, 5th ed., St. Paul, 2020, 985, 990-992.

¹¹⁸ *Epstein D. G.*, Bankruptcy and Related Laws in a Nutshell, 9th ed., St. Paul, 2017, 255-56.

¹¹⁹ *Tabb C. J.*, Law of Bankruptcy, 5th ed., St. Paul, 2020, 1208.

¹²⁰ იქვე.

¹²¹ *Fisher J. D.*, Who Files for Personal Bankruptcy in the United States?, The Journal of Consumer Affairs, Vol.

თუმცა, „საშუალებათა ტესტის“ შემოღების შემდგომ, ბევრი მოვალე იძულებულია გადახდისუნარიანობის პროცედურა გაიაროს მე-13 თავით გათვალისწინებული წესების შესაბამისად.¹²² ფიზიკური პირი უფლებამოსილია ანარმოს გადახდისუნარიანობის პროცედურა შემოაღნიშნული თავით გათვალისწინებული წესების შესაბამისად, თუ ჯამში მისი ფინანსური ვალდებულებები არ აღემატება 275 000 \$-ს.¹²³

ნებისმიერ ფიზიკურ პირს შეუძლია დაიწყოს გადახდისუნარიანობის პროცედურა მე-13 თავით გათვალისწინებული წესებით.¹²⁴ მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ მე-7 თავისაგან განსხვავებით, მე-13 თავით გადახდისუნარიანობის პროცედურის დაწყება შეიძლება მხოლოდ **ნებაყოფლობით**.¹²⁵ მე-13 თავის ძირითადი მახასიათებელი არის ის, რომ მოვალე ინარჩუნებს საკუთარ ქონებას მფლობელობაში.¹²⁶ ასევე, გადახდისუნარიანობის მმართველს ძირითადად აქვს ადმინისტრაციული ფუნქციები – მან უნდა უზრუნველყოს, რომ კრედიტორებისათვის გადახდილ იქნას თანხები სასამართლოს მიერ წინასწარ დამტკიცებული გეგმის მიხედვით.¹²⁷ მოვალე ნებაყოფლობით მიმართავს სასამართლოს თავისი გადახდების გეგმით და სასამართლოს აქვს უფლებამოსილება დაადასტუროს ეს გეგმა.¹²⁸ სასამართლო განიხილავს გეგმას „საუკეთესო ინტერესების ტესტის“ მიხედვით, რომელიც მოითხოვს, რომ მოვალეებმა მიიღონ იმაზე არანაკლები, ვიდრე რასაც ისინი მიიღებდნენ მე-7 თავით გათვალისწინებული პროცედურების შედეგად.¹²⁹ ამის გამოთვლისას, სასამართლო ითვალისწინებს ყველა ხარჯს რაც საჭირო იქნებოდა ლიკვიდაციის პროცესის ადმინისტრირებისათვის.¹³⁰

მე-7 თავით გათვალისწინებული წესებისაგან განსხვავებით, აღნიშნულ თავში მოვალეს ეკისრება გადახადოს კანონმდებლობით განსაზღვრული საკომისიო გადახდისუნარიანობის მმართველის მიმართ, რომელიც შეიძლება იყოს მაქსიმუმ მთელი გეგმით გადასახდელი თანხების 10%-ისა.¹³¹ ასევე, გათვალისწინებულ უნდა იქნას **ინფლაცია**, იმიტომ რომ 100 \$ დღეს მსყიდველობაუნარიანობით არ არის 100 \$-ის ტოლი 3 ან 5 წელიწადში.¹³² შესაბამისად სასამართლოები არიცხავენ თანხას პროცენტებს.¹³³

რალა თქმა უნდა, არსებობს რისკი, რომ გადახდის გეგმის განმავლობაში შესაძლოა შეიცვალოს მოვალის ფინანსური მდგომარეობა, კერძოდ, მოვალის შემოსავალი შეიძლება შემცირდეს ან მოვალეს წარმოექმნას რაიმე სახის გაუთვალისწინებელი ხარჯები, რომლებმაც შეიძლება გავლენა იქონიოს გეგმის შესრულებაზე.¹³⁴ სწორედ ზემოაღნიშნულის გამო ხშირად

53, №4, 2019, 2005.

¹²² *Tabb C. J., Law of Bankruptcy, 5th ed., St. Paul, 2020, 99.*

¹²³ U.S. Bankruptcy Code § 109(e).

¹²⁴ *Epstein D. G. and others, Bankruptcy: Dealing with Financial Failure for Individuals and Businesses, 4th ed., St. Paul, 2015, 237.*

¹²⁵ *Tabb C. J., Law of Bankruptcy, 5th ed., St. Paul, 2020, 1219.*

¹²⁶ იქვე, 100.

¹²⁷ იქვე, 1221.

¹²⁸ იქვე, 1228-29.

¹²⁹ *Epstein D. G. and others, Bankruptcy: Dealing with Financial Failure for Individuals and Businesses, 4th ed., St. Paul, 2015, 243.*

¹³⁰ იქვე.

¹³¹ *Jones D. R., Savings: The Missing Element in Chapter 13 Bankruptcy Cases, American Bankruptcy Institute Law Review, Vol. 26, №2, 2018, 250.*

¹³² *Epstein D. G. and others, Bankruptcy: Dealing with Financial Failure for Individuals and Businesses, 4th ed., St. Paul, 2015, 243.*

¹³³ იქვე.

¹³⁴ *Jones D. R., Savings: The Missing Element in Chapter 13 Bankruptcy Cases, American Bankruptcy Institute*

მე-13 თავით გათვალისწინებული გადახდისუნარობის პროცედურები არ არის წარმატებული – გეგმები არ სრულდება.¹³⁵

მოვალე თავისუფლდება საკუთარი ფინანსური ვალდებულებისაგან მხოლოდ **მას შემდეგ, რაც შეასრულებს გადახდებს** განსაზღვრული გეგმის მიხედვით.¹³⁶ თითქმის ყველა სახის ფინანსური ვალდებულება, რომლისგანაც პირი არ თავისუფლდება მე-7 თავის მიხედვით, ასევე არ თავისუფლდება მე-13 თავის მიხედვით, ერთადერთი მნიშვნელოვანი განსხვავება ისაა, რომ მე-13 თავში პირი თავისუფლდება **არათადლითური საგადასახადო ვალდებულებებისაგან**.¹³⁷

მოვალე შეიძლება **გათავისუფლდეს ვალებისგან „გაჭირვების“** გამო იმ შემთხვევაში, თუ იგი ვერ დაასრულებს გეგმის მიხედვით გადახდებს და ეს გამონაკლისია იმ გარემოებების გამო, რომელთა გამოც მას პასუხისმგებლობა არ უნდა დაეკისროს.¹³⁸ ასევე, ამ დროს კრედიტორებს უნდა ჰქონდეთ მიღებული სულ მცირე იმდენი, რამდენსაც ისინი მიიღებდნენ მე-7 თავით გათვალისწინებული ლიკვიდაციის შემთხვევაში.¹³⁹ „გაჭირვების“ გამო ვალებისგან გათავისუფლების შემთხვევაში, მოვალე თავისუფლდება მხოლოდ იმ სახის ვალებისაგან, რომელთაგანაც ის გათავისუფლდებოდა მე-7 თავით გათვალისწინებული წესებით.¹⁴⁰

როგორც წესი, მე-13 თავის გეგმაში მოვალეს შეუძლია შესთავაზოს ცვლილებები უზრუნველყოფილ მოთხოვნებშიც, მაგრამ **უზრუნველყოფილი კრედიტორები უნდა დათანხმდნენ გეგმას**, რათა იგი დამტკიცდეს.¹⁴¹ თუმცა, სასამართლოს შეუძლია დაამტკიცოს გეგმა, კრედიტორის თანხმობის გარეშე, თუ მისთვის გადასახდელი თანხა უტოლდება უზრუნველყოფის სახით გამოყენებული ქონების ღირებულების.¹⁴²

სასამართლოს შეუძლია „შეამციროს“ (ე.წ. **“cram down”**)¹⁴³ უზრუნველყოფილი კრედიტორისათვის გადასახდელი თანხა უზრუნველყოფის საშუალების ღირებულების ტოლი თანხით.¹⁴⁴ სასამართლო ამას ვერ გააკეთებს, თუ გირაო არის პირადი სარგებლობის ავტომობილი ან თუ გამოყენებულია საცხოვრებელი სახლის იპოთეკა.¹⁴⁵ ასევე, მოვალემ უნდა გადაიხადოს პროცენტი უზრუნველყოფის ღონისძიებად გამოყენებული ქონების ღირებულებაზე, ინფლაციის გამო.¹⁴⁶

3.8. რეორგანიზაცია – თავი 11

გადახდისუნარობის კოდექსის მე-11 თავს ძირითადად ბიზნეს რეორგანიზაციის თავს უწოდებენ.¹⁴⁷ მაგრამ მე-11 თავი არ შემოიფარგლება მხოლოდ ბიზნეს მოვალეებით, ა.შ.შ.-ის

Law Review, Vol. 26, №2, 2018, 250, 245-46.

¹³⁵ იქვე, 253.

¹³⁶ *Tabb C. J.*, Law of Bankruptcy, 5th ed., St. Paul, 2020, 102.

¹³⁷ იქვე.

¹³⁸ იქვე, 1027.

¹³⁹ იქვე.

¹⁴⁰ U.S. Bankruptcy Code, paragraph 1328(b)(2).

¹⁴¹ *Epstein D. G.*, Bankruptcy and Related Laws in a Nutshell, 9th ed., St. Paul, 2017, 273.

¹⁴² იქვე, 274-75.

¹⁴³ გადახდისუნარობის თემებზე მომუშავე იურისტები, მოსამართლეები და პროფესორები იყენებენ ამ ტერმინს იმ ფაქტის აღსანიშნავად, როდესაც სასამართლო ამტკიცებს გეგმას, რომელიც გავლენას ახდენს მოთხოვნაზე მოთხოვნის მფლობელის თანხმობის გარეშე.

¹⁴⁴ *Epstein D. G.*, Bankruptcy and Related Laws in a Nutshell, 9th ed., St. Paul, 2017, 274-75.

¹⁴⁵ იქვე, 277.

¹⁴⁶ იქვე, 276.

¹⁴⁷ *Tabb C. J.*, Law of Bankruptcy, 5th ed., St. Paul, 2020, 92.

უზენაესმა სასამართლომ განაცხადა, რომ პირებს, რომლებიც არ არიან დაკავებული ბიზნესით, შეუძლიათ გაკოტრების განაცხადი შეიტანონ მე-11 თავის მიხედვით.¹⁴⁸ ზოგადად, მე-11 თავის პროცედურები ფიზიკურ პირთათვის ჰგავს მე-13 თავისას, თუმცა სახეზეა ძირეული პროცედურული განსხვავებები.¹⁴⁹ მე-11 თავში, მე-13 თავისგან განსხვავებით, კრედიტორები სარგებლობენ ხმის მიცემის უფლებით გეგმაზე, ამიტომ გეგმაზე საკმაოდ დიდ გავლენას ახდენენ.¹⁵⁰ ასევე, მე-13 თავისაგან განსხვავებით, მე-11 თავით გათვალისწინებული პროცედურები შეიძლება იყოს **ნებაყოფლობითი** და **იძულებითი**.

2013 წელს მოვალე ფიზიკური პირების თითქმის ნახევარს ჰქონდა ფინანსური ვალდებულებები მე-13 თავის ლიმიტების ქვემოთ, მაგრამ მაინც აირჩიეს წარდგენათ გადახდისუნარიანობის განაცხადი მე-11 თავის მიხედვით.¹⁵¹ მე-11 თავის მიხედვით გადახდისუნარიანობის მწარმოებელ ფიზიკური პირები უფრო ხშირად საქმიანობენ ბიზნესში, აქვთ ვალი/შემოსავლის მაღალი თანაფარდობა და აქვთ უფრო დიდი შემოსავალიც, თუმცა ასევე უფრო დიდი ხარჯები.¹⁵² მათ აქვთ საკმაოდ სერიოზული უძრავი ქონება და ასევე იპოთეკები, ამიტომ შესაძლოა სურთ მათი გადახდის გეგმები იყოს 5 წელზე გრძელი ვადის და შედეგად შეინარჩუნონ თავიანთი ქონება.¹⁵³

3.9. სტუდენტური სესხები

1978 წლის გადახდისუნარიანობის კოდექსი ამბობდა, რომ სტუდენტური სესხები¹⁵⁴ არ ჩამოინერებოდა გადახდისუნარიანობის წაერმოების შედეგად გარდა „უკიდურესი გაჭირვების“ შემთხვევებისა.¹⁵⁵ სტუდენტური სესხები დღემდე არ ექვემდებარება ჩამოწმას, ეს ეხება კერძო სექტორის მიერ გაცემულ სტუდენტურ სესხებსაც და ფედერალურ სესხებსაც.¹⁵⁶ სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა წინაპირობები, რომლებიც სახეზე უნდა იყოს სტუდენტური სესხების ჩამოწმისათვის, „უკიდურესი გაჭირვების“ დასადაგენად.¹⁵⁷ „მიუხედავად იმისა, რომ ეს სტანდარტი არ მოითხოვს მოვალეს სიღარიბეში ცხოვრებას, ის არ იძლევა საშუალებას მოვალე ფუფუნების საგნებზე ხარჯავდეს თანხას და მას შემდეგ რაც მოვალე გადახდის ყველა საჭირო ხარჯს, ზედმეტი ფინანსური რესურსები უნდა იქნას გამოყენებული სტუდენტური სესხის დავალიანების დასაკმაყოფილებლად.“¹⁵⁸

In Re Mosley-ში ამერიკის სააპელაციო სასამართლომ განაცხადა, რომ „უკიდურესი გაჭირვების“ შემთხვევაში სტუდენტური ვალებისაგან გათავისუფლებისათვის მოვალემ უნდა

¹⁴⁸ *Toibb v. Radloff*, 501 U.S. 157 (1991).

¹⁴⁹ *Epstein D. G.*, *Bankruptcy and Related Laws in a Nutshell*, 9th ed., St. Paul, 2017, 348-49.

¹⁵⁰ *Tabb C. J.*, *Law of Bankruptcy*, 5th ed., St. Paul, 2020, 1216.

¹⁵¹ *Hynes R. M.*, *Lawton A. & Howard M.*, *National Study of Individual Chapter 11 Bankruptcies*, *American Bankruptcy Institute Law Review*, Vol. 25, №1, 2017, 164.

¹⁵² იქვე, 66.

¹⁵³ იქვე, 164.

¹⁵⁴ იურიდიულ ლიტერატურაში ტერმინები „სტუდენტური სესხი“ და „საგანმანათლებლო სესხი“ გამოიყენება როგორც სინონიმები, კოდექსი კი იყენებს ტერმინს „საგანმანათლებლო“.

¹⁵⁵ *Keith C. A.*, *A Forced Crisis: Why Student Loan Debt Should Be Separately Classified under Chapter 13 Bankruptcy Plans*, *Delaware Journal of Corporate Law*, Vol. 44, №2-3, 2020, 253.

¹⁵⁶ *Taylor A. N. & Sheffner D. J.*, *Oh, What a Relief It (Sometimes) Is: An Analysis of Chapter 7 Bankruptcy Petitions to Discharge Student Loans*, *Stanford Law & Policy Review*, Vol. 27, N2, 2016, 303.

¹⁵⁷ *Brunner v. N.Y. State Higher Educ. Servs. Corp.* – 831 F.2d 395 (2d Cir. 1987).

¹⁵⁸ *Keith C. A.*, *A Forced Crisis: Why Student Loan Debt Should Be Separately Classified under Chapter 13 Bankruptcy Plans*, *Delaware Journal of Corporate Law*, Vol. 44, №2-3, 2020, 255.

აჩვენოს, რომ: 1. მას არ შეუძლია, მიმდინარე შემოსავლებიდან და ხარჯებიდან გამომდინარე შეინარჩუნოს ცხოვრების „მინიმალური“ დონე; 2. არსებობს დამატებითი გარემოებები, რომლებიც მიუთითებს იმაზე, რომ ეს მდგომარეობა, სავარაუდოდ, გაგრძელდება სტუდენტური სესხების დაფარვის პერიოდის მნიშვნელოვანი ნაწილის განმავლობაში და 3. მოვალე კეთილსინდისიერად ცდილობდა სესხების დაფარვას.¹⁵⁹

3.10. საპენსიო დანაზოგები

საპენსიო დანაზოგები (მოხსენიებული, როგორც 401(k) plans) ძალიან პოპულარულია ა.შ.შ.-ში.¹⁶⁰ პრობლემა, რომელიც წარმოიქმნება გადახდისუუნარობის დროს არის ნებაყოფლობითი საპენსიო შენატანები უნდა გამოირიცხოს თუ არა განკარგვადი შემოსავლიდან.¹⁶¹ განკარგვადი შემოსავალი გამოიყენება იმის გამოსათვლელად, თუ რამდენის გადახდა შეგიძლიათ მოვალეებისათვის მე-13 თავის მიხედვით ნაწარმოებ გადახდისუუნარობის პროცესში.¹⁶²

არსებობს 3 სხვადასხვა მიდგომა, რომელსაც ამერიკული სასამართლოები იყენებენ: 1. საპენსიო შენატანები, რომლებიც განხორციელდა გადახდისუუნარობის საქმისწარმოების ინიცირების შემდგომ ითვლება განკარგვად შემოსავლებში; 2. მხოლოდ იმ რაოდენობის თანხის შეტანა დასაშვებია საპენსიო დანაზოგებში, რა რაოდენობით თანხაც პირს შეჰქონდა მანამდე და ეს თანხა არ ითვლება განკარგვად შემოსავლებში; 3. გადახდისუუნარობის საქმის ინიცირებამდე და მის შემდეგ განხორციელებული ნებისმიერი ოდენობის შენატანი გამოირიცხება განკარგვადი შემოსავლიდან და დასაშვებია, თუ სახეზეა მოვალის კეთილსინდისიერება.¹⁶³ საერთო ჯამში, ცხადია, რომ ა.შ.შ.-ში ზემოაღნიშნული საკითხების დასარეგულირებლად საჭიროა საკანონმდებლო რეფორმა.

ასევე, აქტუალური საკითხია, რამდენად შეუძლია მოვალეს არ ჩათვალოს შემოსავალში საპენსიო შენატანები მე-7 თავის მიხედვით გადახდისუუნარობის წარმოებისას.¹⁶⁴ კოდექსი არ აკონკრეტებს თუ რა ხარჯები ითვლება გონივრულად.¹⁶⁵ სააპელაციო სასამართლომ განაცხადა, რომ გადახდისუუნარობის სასამართლოებს აქვთ დისკრეცია, განსაზღვრონ არის თუ არა საპენსიო შენატანები გონივრული ხარჯები და ამის განსაზღვრისას მათ უნდა გაითვალისწინონ: მოვალის ასაკი და შემოსავალი; პენსიაზე გასვლის სავარაუდო თარიღი; შენატანების ოდენობა; მთლიანი დანაზოგი და სხვა მსგავსი ფაქტორები.¹⁶⁶ უნდა გვახსოვდეს, რომ ამერიკის გადახდისუუნარობის კოდექსი მიზნად ისახავს მისცეს მოვალეებს მეორე შანსი, თუმცა მისი მიზანი არაა გადახდისუუნარიანმა მოვალეებმა გამოიყენონ სისტემა რათა არ გადაიხადონ თავიანთი ვალეები.

¹⁵⁹ *In re Mosley*, 494 F.3d 1320 (11th Cir. 2007).

¹⁶⁰ *Aberasturi J.*, Trouble with BAPCPA: A Call for Statutory Reform regarding Retirement Contributions in Chapter 13 Bankruptcy Plans, *American Bankruptcy Institute Law Review*, Vol. 30, №2, 2022, 280.

¹⁶¹ იქვე, 282.

¹⁶² იხ. განკარგვადი შემოსავლის დეფინიცია – U.S. Bankruptcy Code, paragraph 1325(2).

¹⁶³ *Aberasturi J.*, Trouble with BAPCPA: A Call for Statutory Reform regarding Retirement Contributions in Chapter 13 Bankruptcy Plans, *American Bankruptcy Institute Law Review*, Vol. 30, №2, 2022, 282.

¹⁶⁴ *Clarkson K. W. and others*, *Business Law: Text and Cases*, 11th ed, *Maison (U.S.)*, 2009, 614.

¹⁶⁵ *Hebbring v. Trustee*, 463 F.3d 902 (9th Cir. 2006).

¹⁶⁶ იქვე.

3.11. შესაძლო სამომავლო ცვლილებები გადახდისუნარობის კანონმდებლობაში

გადახდისუნარობის სამართალი არის, როგორც **ეკონომიკური**, ასევე **სოციალური** კანონმდებლობა, შესაბამისად გასაკვირი არ უნდა იყოს, რომ იგი განიცდის ცვლილებას ეკონომიკური და სოციალური რეალობების ცვლილებებთან ერთად. 2 წლის წინ კონგრესში წარდგენილი იყო მომხმარებელთა გადახდისუნარობის რეფორმის აქტი 2022, რომელიც მიზნად ისახავს საკმაოდ დიდი ცვლილებების შეტანას ა.შ.შ.-ს ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობის სისტემაში.¹⁶⁷

ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ კანონპროექტი მიზნად ისახავს ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობის მრავალი ფორმის აღმოფხვრას და მათ შეცვლას ახალი **მე-10 თავით**.¹⁶⁸ კანონპროექტის ავტორები ვარაუდობენ, რომ მოვალეებს გაუადვილდებათ გადახდისუნარობის საქმის წარმოება ერთი საერთო თავით, ვიდრე რამდენიმე თავს შორის არჩევანის გაკეთება.¹⁶⁹

ახალი თავის მიხედვით, მომხმარებლებს, რომლებსაც აქვთ 7.5 მილიონ აშშ დოლარზე ნაკლები ვალი გაივლიან 2 სახის გადახდისუნარობის პროცედურას, ზოგიერთს ჩამოენერება ვალი, ხოლო სხვები – რომელთა შემოსავალიც მედიანური შემოსავლის 135% და მეტი არის – გადაუხდიან თავიანთ კრედიტორებს ვალს ნაწილობრივ.¹⁷⁰

საერთო ჯამში, შეიძლება ითქვას, რომ ეს თავი იქნება მე-7 და მე-13 თავების მოდიფიცირება ერთ თავში. მაგრამ ასევე იქნება სხვა ცვლილებები, სტრუქტურული სესხები და ზოგიერთი სხვა დავალიანება, რომელიც აქამდე არ ექვემდებარებოდა ჩამოწერას გადახდისუნარობის პროცედურის შედეგად, უფრო ადვილად იქნება ჩამოწერილი.¹⁷¹ კანონპროექტი მიზნად ისახავს, შესაძლებლობა მისცეს მოვალეებს უფრო მარტივად შეინარჩუნონ თავიანთი სახლები და მანქანები.¹⁷² კანონპროექტი ასევე მიზნად ისახავს, მოხსნას სავალდებულო საკრედიტო კონსულტაციის მოთხოვნა და შეიქმნება **მომხმარებელთა ფინანსური დაცვის ბიურო**, რომელიც იმუშავებს სპეციალური ომბუდსმენის მსგავსად, რომელიც მიიღებს გადახდისუნარობის თემაზე საჩივრებს.¹⁷³

საინტერესოა, კანონპროექტი დამტკიცდება და გახდება თუ არა ქმედითი კანონმდებლობა, მაგრამ ჩვენ აუცილებლად უნდა ველოდოთ გარკვეულ ცვლილებებს გადახდისუნარობის კანონმდებლობაში, რადგან ეკონომიკური და სოციალური მოცემულობები ძალიან სწრაფად იცვლება და კანონმდებლობამ უნდა უპასუხოს საზოგადოების თანამედროვე საჭიროებებს.

¹⁶⁷ ა.შ.შ. კონგრესის ვებ-გვერდი <<https://www.congress.gov/bill/117th-congress/senate-bill/4980?s=1&r=96>> [9.06.2023].

¹⁶⁸ Kelley Kaplan & Eller Law Firm-ის ვებ გვერდი <<https://www.kelleylawoffice.com/consumer-bankruptcy-reform-act-of-2022-what-to-know/>> [9.06.2023].

¹⁶⁹ Bloomberg Law <<https://news.bloomberglaw.com/bankruptcy-law/consumer-bankruptcy-overhaul-envisioned-in-new-bill-explained-1>> [9.06.2023].

¹⁷⁰ იქვე.

¹⁷¹ იქვე.

¹⁷² იქვე.

¹⁷³ იქვე.

4. მომხმარებელთა გადახდისუნარობის სისტემა გერმანიაში

4.1. გერმანიის მომხმარებელთა გადახდისუნარობის სისტემის მიმოხილვა

გერმანიაში მომხმარებელთა გადახდისუნარობის პროცედურები ამოქმედდა 1999 წელს.¹⁷⁴ როგორც ვხედავთ, გერმანიის მომხმარებელთა გადახდისუნარობის სისტემა ბევრად ახალი ფენომენია ა.შ.შ.-ის ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობასთან შედარებით, რომელსაც საუკუნეზე მეტი ხნის ისტორია აქვს.

გერმანიაში გადახდისუნარობის საქმის წარმოება რეგულირდება გადახდისუნარობის კოდექსით (InsO).¹⁷⁵ InsO-ში ვხვდებით გადახდისუნარობის საქმის წარმოების ორ ტიპს: რეგულარული გადახდისუნარობის საქმის წარმოება და მომხმარებელთა გადახდისუნარობის საქმის წარმოება.¹⁷⁶

გერმანიაში მომხმარებელთა გადახდისუნარობის პროცესი დაყოფილია სამ ეტაპად: **სასამართლოს გარეთ დავალიანების თაობაზე მოლაპარაკების პროცესი, სასამართლოში დავალიანების თაობაზე მოლაპარაკების პროცესი და მომხმარებელთა გადახდისუნარობის პროცესი.**¹⁷⁷

მომხმარებელთა გადახდისუნარობის საქმის წარმოება შეიძლება გაიხსნას მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ კანონმდებლობით განსაზღვრული შესაბამისი პირის ან სააგენტოს ცნობა ადასტურებს, რომ მოვალე ცდილობდა კრედიტორებთან შეთანხმების მიღწევას, მაგრამ ეს ვერ შეძლო.¹⁷⁸ ამის შემდეგ მოვალეს შეუძლია შეიტანოს განაცხადი გადახდისუნარობის საქმის წარმოების დაწყების თაობაზე, მან აღნიშნულ განაცხადთან ერთად უნდა შეიტანოს **დავალიანების დაფარვის გეგმა.**¹⁷⁹ კრედიტორებს აქვთ წვდომა ამ გეგმაზე და შეუძლიათ გააპროტესტონ იგი.¹⁸⁰ აქ **სასამართლო მედიატორის როლს ითავსებს** და მხარეთა მოლაპარაკებას ცდილობს, მაგრამ მოვალეები, როგორც წესი, საერთოდ არაფერს სთავაზობენ კრედიტორებს, ამიტომ ხშირად ვერ ხერხდება შეთანხმების მიღწევა, რადგან გადახდისუნარობის პროცესის დროს მოვალეებს მოუწევთ სამი წელი იმუშაონ და კრედიტორებს ამ გზით გადაუხადონ ვალის გარკვეული ნაწილი მაინც.¹⁸¹ კრედიტორები კენჭს უყრიან ზემოაღნიშნულ გეგმას ოფიციალური შეხვედრის გარეშე.¹⁸²

სასამართლო გადახდისუნარობის საქმის წარმოებას იწყებს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ დავალიანების შესახებ მოლაპარაკება ვერ მოხერხდა.¹⁸³ ასე რომ, სამომხმარებლო გადახდისუნარობის წარმოება მიზნად ისახავს მხარეების შეთანხმებას.¹⁸⁴

¹⁷⁴ Er M., The German Consumer Bankruptcy Law and Moral Hazard – The Case of Indebted Immigrants, Journal of Financial Regulation and Compliance, Vol.28, №2, 2020, 162.

¹⁷⁵ InsO-ს ოფიციალური ინგლისური თარგმანი, <https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_inso/englisch_inso.html> [9.06.2023].

¹⁷⁶ Braun S., German Insolvency Act: Special Provisions of Consumer Insolvency Proceedings and the Discharge of Residual Debts, German Law Journal, Vol. 7, №6, 2006, 61.

¹⁷⁷ Braun/Buck, German Insolvency Code: Article-by-Article Commentary, 2nd ed., Munich, 2019, 793.

¹⁷⁸ Bork R., Corporate Insolvency Law: A Comparative Textbook, Cambridge/Antwerp/Chicago, 2020, 207.

¹⁷⁹ იქვე.

¹⁸⁰ იქვე.

¹⁸¹ ინტერვიუ ჰამბურგის უნივერსიტეტის სამართლის ფაკულტეტის ემერიტუს პროფესორ რაინჰარდ ბორკთან (ჰამბურგი, გერმანია 21 მარტი 2023).

¹⁸² იქვე.

¹⁸³ Braun/Buck, German Insolvency Code: Article-by-Article Commentary, 2nd ed., Munich, 2019, 793.

იმისათვის, რომ პირმა მომხმარებელთა გადახდისუნარობის პროცესის წამოწყება შეძლოს, ფიზიკური პირი უნდა აკმაყოფილებდეს InsO-თი განსაზღვრულ მოთხოვნებს.¹⁸⁵ მომხმარებელთა გადახდისუნარობის პროცესის წარმოება შეიძლება დაიწყოს მხოლოდ იმ ფიზიკურ პირთა მიმართ, რომლებიც არ არიან თვითდასაქმებულები.¹⁸⁶ ასევე, პირი არ უნდა იყოს წარსულში თვითდასაქმებული, ეს ნიშნავს, რომ მენარმეები, რომლებმაც დახურეს თავიანთი ბიზნესი გადახდისუნარობის საქმის წარმოებამდე ცოტა ხნით ადრე, ვერ დაიწყებენ გადახდისუნარობის წარმოებას მომხმარებელთა გადახდისუნარობისთვის გათვალისწინებული წესებით.¹⁸⁷

მეორე მხრივ, InsO საშუალებას აძლევს მოვალეს, რომელიც ეწევა თვითდასაქმებულ ეკონომიკურ საქმიანობას, დაიწყოს მომხმარებელთა გადახდისუნარობის საქმის წარმოება, თუ მას ჰყავს ოცნება ნაკლები კრედიტორი და არ არსებობს შრომით-სამართლებრივი სარჩელები მის მიმართ.¹⁸⁸ თუ პირი აკმაყოფილებს მომხმარებელთა კვალიფიცირებისათვის მოცემულ მოთხოვნებს, მას შეუძლია დაიწყოს მომხმარებელთა გადახდისუნარობის საქმის წარმოება და არ აქვს მნიშვნელობა იმას, თუ რამდენია მისი შემოსავალი.¹⁸⁹

მომხმარებელთა გადახდისუნარობის საქმის წარმოება მიმდინარეობს **გამარტივებული წარმოების** სახით, ძირითადად წერილობითი ფორმით.¹⁹⁰ როგორც წესი, საქმისწარმოების დაწყების მოთხოვნას ახორციელებენ მომხმარებლები, ძნელად თუ მოიძებნება კრედიტორი, ვინც მომხმარებელი მოვალის მიმართ გადახდისუნარობის საქმის წარმოების დაწყების ინიციატივას იჩენს, რადგან მათ არ აქვთ ქონება და აზრი არ აქვს კრედიტორის მიერ საქმის წარმოების დაწყებას.¹⁹¹

4.2. მომხმარებელთა გადახდისუნარობის საქმის წარმოების პროცედურული დეტალები

მოვალის გადახდისუნაროდ გამოცხადების შემდეგ ინიშნება გადახდისუნარობის აღმასრულებელი სამი წლის ვადით, რომელიც ზედამხედველობს მოვალის ფინანსურ საქმეებს.¹⁹² მოვალეთა აქტივები ლიკვიდირდება კრედიტორთა დაკმაყოფილების მიზნით.¹⁹³ ლიკვიდაციისგან გათავისუფლებულ ქონებას, რომლის ლიკვიდაცია შეუძლებელია, განსაზღვრავს InsO, რომელიც ასევე გადამისამართებს ახდენს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსზე.¹⁹⁴

¹⁸⁴ ინტერვიუ ჰამბურგის უნივერსიტეტის სამართლის ფაკულტეტის ემერიტუს პროფესორ რაინჰარდ ბორკთან (ჰამბურგი, გერმანია, 21 მარტი 2023), *დამატებით იხ. InsO, Section 287 (2).*

¹⁸⁵ InsO, Section 304.

¹⁸⁶ Braun/Buck, German Insolvency Code: Article-by-Article Commentary, 2nd ed., Munich, 2019, 793.

¹⁸⁷ Bork R., Corporate Insolvency Law: A Comparative Textbook, Cambridge/Antwerp/Chicago, 2020, 204.

¹⁸⁸ იქვე.

¹⁸⁹ ინტერვიუ ჰამბურგის უნივერსიტეტის სამართლის ფაკულტეტის ემერიტუს პროფესორ რაინჰარდ ბორკთან (ჰამბურგი, გერმანია, 21 მარტი 2023).

¹⁹⁰ Braun/Buck, German Insolvency Code: Article-by-Article Commentary, 2nd ed., Munich, 2019, 793.

¹⁹¹ ინტერვიუ ჰამბურგის უნივერსიტეტის სამართლის ფაკულტეტის ემერიტუს პროფესორ რაინჰარდ ბორკთან (ჰამბურგი, გერმანია 21, მარტი 2023).

¹⁹² Er M., The German Consumer Bankruptcy Law and Moral Hazard – The Case of Indebted Immigrants, Journal of Financial Regulation and Compliance, Vol.28, №2, 2020, 166.

¹⁹³ ინტერვიუ ჰამბურგის უნივერსიტეტის სამართლის ფაკულტეტის ემერიტუს პროფესორ რაინჰარდ ბორკთან (ჰამბურგი, გერმანია, 21 მარტი 2023).

¹⁹⁴ იხ. InsO, Section 36.

გერმანიაში, ფიზიკურ პირებს, რომლებიც მიმართავენ მომხმარებელთა გადახდისუნარობის პროცედურებს ვალებისაგან გათავისუფლების მიზნით, ასევე შეუძლიათ მიმართონ სასამართლოს გადახდისუნარობის წარმოების დასრულებამდე საქმის წარმოების ხარჯებისაგან განთავისუფლების მოთხოვნით, თუ მოვალის აქტივები არ არის საკმარისი ხარჯების დასაფარად.¹⁹⁵

ასევე, უნდა აღვნიშნოთ, რომ მოვალე გადახდისუნარობის საქმის განხილვისას აწყდება გარკვეულ უარყოფით მხარეებს, მას სამი წლის განმავლობაში გაუჭირდება განეწინაება საკრედიტო დაცვის გენერალურ სააგენტოში (SCHUFA).¹⁹⁶ მას ასევე არ ექნება უფლება იყოს აღმასრულებელი მენეჯერი ან მმართველი დირექტორი გარკვეული პერიოდის განმავლობაში.¹⁹⁷

4.3. ფინანსური ვალდებულებებისაგან გათავისუფლება

გერმანიაში ფინანსური ვალდებულებებისაგან გათავისუფლების პროცესი დაკავშირებულია გადახდისუნარობის საქმისწარმოების პროცესთან და მხოლოდ ფიზიკურ პირებს აქვთ უფლება გათავისუფლდნენ თავიანთი ფინანსური ვალდებულებებისაგან.¹⁹⁸ ა.შ.ს-საგან განსხვავებით, გერმანიაში მოვალემ ცალკე უნდა განახორციელოს მიმართვა ვალებისაგან გათავისუფლების მიზნით.¹⁹⁹ მოვალემ ვალებისაგან გათავისუფლების შესახებ განაცხადი უნდა გააკეთოს გადახდისუნარობის საქმისწარმოების დაწყების შესახებ განაცხადთან ერთად.²⁰⁰ თუ კრედიტორების განაცხადის საფუძველზე დაიწყო გადახდისუნარობის საქმის წარმოება, მაშინ მოვალემ უნდა მიმართოს შესაბამის ორგანოს ვალებისაგან გათავისუფლების შესახებ განაცხადებით გადახდისუნარობის საქმის განხილვის თაობაზე შეტყობინებიდან ორი კვირის განმავლობაში.²⁰¹

ნებისმიერ მოვალეს შეუძლია მოითხოვოს **ნარჩენი დავალიანებისაგან გათავისუფლება**, თუნდაც მათ, ვისმა კრედიტორებმაც ვერფერი მიიღეს გადახდისუნარობის პროცესის შედეგად.²⁰² ნარჩენი დავალიანება არის მოვალეთა მიერ გადახდისუნარობის საქმის შეწყვეტის შემდეგ მოთხოვნების ის ნაწილი, რომელიც არ დაკმაყოფილდა.²⁰³ ვალებისგან გათავისუფლების განაცხადის გაკეთება არ შეუძლიათ მოვალეებს, რომლებიც უკვე გათავისუფლდნენ თავიანთი ვალების გადახდის ვალდებულებისაგან გასული თერთმეტი წლის განმავლობაში ან თუ მათ უარი ეთქვათ ასეთი ტიპის დავალიანებებისაგან გათავისუფლებაზე ბოლო სამი ან ხუთი წლის განმავლობაში, იმისდა მიხედვით, თუ რა საფუძველის გამო ეთქვათ მათ უარი.²⁰⁴

¹⁹⁵ InsO, Section 4a(1).

¹⁹⁶ *Er M.*, The German Consumer Bankruptcy Law and Moral Hazard – The Case of Indebted Immigrants, *Journal of Financial Regulation and Compliance*, Vol.28, №2, 2020, 167.

¹⁹⁷ იქვე.

¹⁹⁸ *Bork R.*, *Corporate Insolvency Law: A Comparative Textbook*, Cambridge/Antwerp/Chicago, 2020, 194-95.

¹⁹⁹ *Braun/Pehl*, *German Insolvency Code: Article-by-Article Commentary*, 2nd ed., Munich, 2019, 779-80.

²⁰⁰ InsO, Section 287(1).

²⁰¹ იქვე.

²⁰² *Braun/Pehl*, *German Insolvency Code: Article-by-Article Commentary*, 2nd ed., Munich, 2019, 779.

²⁰³ *Bork R.*, *Corporate Insolvency Law: A Comparative Textbook*, Cambridge/Antwerp/Chicago, 2020, 191.

²⁰⁴ იქვე, 196, დამატებით იხ. InsO, section 278a (2).

გადახდისუნარობის შესახებ განაცხადის შეტანიდან 3 წლის განმავლობაში მოვალე მუნდა ითანამშრომლოს გადახდისუნარობის აღმასრულებელთან და იგი უნდა იყოს დასაქმებული ან ეცადოს დასაქმდეს.²⁰⁵ ამ დროის განმავლობაში, შემოსავლის ნაწილი (კანონმდებლობა განსაზღვრავს იმ ოდენობას, რომლის ჩამორთმევაც შეუძლებელია მოვალისგან) გადაეცემა აღმასრულებელს, რომელიც ანაწილებს ფულს კრედიტორებს შორის მოთხოვნათა განრიგის მიხედვით.²⁰⁶ თუ მოვალეები არ დაემორჩილებიან ზემოხსენებულ წესებს, მათ შეიძლება უარი ეთქვას ვალებისაგან გათავისუფლებაზე, კრედიტორის განცხადების საფუძველზე.²⁰⁷ მოვალე ნარჩენი დავალიანებისაგან მხოლოდ მაშინ უნდა გათავისუფლდეს, თუ მან შესასრულა კანონმდებლობით განსაზღვრული მოთხოვნები და გაიღო „საჭირო მსხვერპლი“.²⁰⁸

გერმანიაში, ისევე როგორც ა.შ.შ.-ში, ვალებისაგან გათავისუფლება ვრცელდება მხოლოდ **გადახდისუნარობის პროცედურის დანყებამდე არსებულ ფინანსურ ვალდებულებებზე**.²⁰⁹ InsO ახდენს იმ ტიპის ფინანსურ ვალდებულებათა ამომწურავ ჩამონათვალს, რომლებიც არ ექვემდებარა ჩამოწერას.²¹⁰ ამ ტიპის ვალდებულებებია ჯარიმები და ზიანის ანაზღაურების ვალდებულება, რომელიც წარმოიშვა განზრახ ჩადენილი დელიქტის შედეგად.²¹¹

არაკეთილსინდისიერი პირები არ თავისუფლდებიან ნარჩენი ვალებისგან, მათ შეიძლება გაიარონ გადახდისუნარობის პროცესი და გაყიდულ იქნას მათი აქტივები, მაგრამ კრედიტორებს, რომლებიც არ მიუღიათ რაიმე ლიკვიდაციის პროცესიდან, კვლავ ექნებათ მოთხოვნის უფლება მოვალის მიმართ.²¹² შეგვიძლია ვთქვათ, რომ არაკეთილსინდისიერი პირების მიერ მომხმარებელთა გადახდისუნარობის შესახებ განცხადების შეტანას აზრი არ აქვს. InsO გვანვდის დეტალურ საფუძველებს ვალებისაგან გათავისუფლებაზე უარის თქმისთვის, რაც, როგორც წესი, არის სიტუაციები, როდესაც მოვალე არ მოქმედებს ან არ მოქმედებდა კეთილსინდისიერად.²¹³ InsO (295-ე მუხლი) ასევე აწესებს მოვალეთა ვალდებულებებს „კარგი ქცევის“ (ზემოაღნიშნული 3 წლიანი ვადა) პერიოდში, რათა გათავისუფლდნენ ვალებისაგან, რადგან მოვალის ქცევას დიდი მნიშვნელობა აქვს.²¹⁴

4.4. გერმანული სისტემის ზოგადი მახასიათებლები

ზოგიერთი მკვლევარი თვლის, რომ მომხმარებელთა გადახდისუნარობა გერმანიაში არ არის დაკავშირებული მნიშვნელოვან სტიგმასთან.²¹⁵ პროფესორი რაინჰარდ ბორკი ეთანხმება მათ და აცხადებს, რომ ეს უფრო მეტად აღიქმება როგორც შვება უიღბლო მოვალეებისთვის, ვიდრე სტიგმა.²¹⁶ მომხმარებელთა გადახდისუნარობის განაცხადების მაღალი რა-

²⁰⁵ იქვე, 198.

²⁰⁶ იქვე, 198.

²⁰⁷ იქვე.

²⁰⁸ Braun/Pehl, German Insolvency Code: Article-by-Article Commentary, 2nd ed., Munich, 2019, 780.

²⁰⁹ Bork R., Corporate Insolvency Law: A Comparative Textbook, Cambridge/Antwerp/Chicago, 2020, 200.

²¹⁰ იხ. InsO, Section 302.

²¹¹ Braun/Pehl, German Insolvency Code: Article-by-Article Commentary, 2nd ed., Munich, 2019, 780.

²¹² ინტერვიუ ჰამბურგის უნივერსიტეტის სამართლის ფაკულტეტის ემერიტუს პროფესორ რაინჰარდ ბორკთან (ჰამბურგი, გერმანია, 21 მარტი 2023)

²¹³ Braun/Pehl, German Insolvency Code: Article-by-Article Commentary, 2nd ed., Munich, 2019, 783.

²¹⁴ იქვე, 785.

²¹⁵ Er M., The German Consumer Bankruptcy Law and Moral Hazard – The Case of Indebted Immigrants, Journal of Financial Regulation and Compliance, Vol.28, №2, 2020, 177.

²¹⁶ ინტერვიუ ჰამბურგის უნივერსიტეტის სამართლის ფაკულტეტის ემერიტუს პროფესორ რაინჰარდ

ოდენობა ასევე განამტკიცებს ამ მოსაზრებას.²¹⁷ მთლიანობაში, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ გერმანული სისტემის სპეციფიკური მახასიათებელია ის, რომ იგი პირველ რიგში ცდილობს მოახდინოს შეთანხმება კრედიტორებსა და მოვალეს შორის სასამართლოს გარეთ თუ სასამართლოში. მას ასევე აქვს **მკაცრი წესები ვალებისაგან გათავისუფლების შესახებ და გათავისუფლების 3 წლიანი ვადა.**²¹⁸

ა.შ.შ.-საგან განსხვავებით, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ გერმანიის გადახდისუნარობას აქვს „ერთი ფანჯრის“ პრინციპი, რომელიც სთავაზობს პროცედურების ერთ კომპლექტს სხვადასხვა ნაბიჯებით ყველას, ვინც აკმაყოფილებს „მომხმარებლის“ დეფინიციას, ხოლო ა.შ.შ.-ში ცალკეული მოვალეები მიმართავენ 2 სხვადასხვა თავს მათი შემოსავლისა და მიხედვით. ასევე, გერმანიისგან განსხვავებით, ა.შ.შ.-ში არსებობს საკარმიდამო გამონაკლისი, ამიტომ მოვალე ინარჩუნებს საცხოვრებელ ადგილს რათა ჰქონდეს „ცხოვრების ახლიდან დაწყების“ შესაძლებლობა. ყველა ამ განსხვავების გათვალისწინებით, უნდა დავეთანხმოთ პროფესორ რაინჰარდ ბორკს, რომელიც ფიქრობს, რომ ზოგადად, ა.შ.შ.-ის სამართლებრივი სისტემა უფრო მეგობრულია მოვალეებისადმი, ხოლო გერმანული – კრედიტორებისადმი.²¹⁹

5. რეკომენდაციები საქართველოში ფიზიკური პირების გადახდისუნარობის სისტემის დანერგვასთან დაკავშირებით

5.1. ქართული გადახდისუნარობის სისტემის მოკლე მიმოხილვა

პირველი საკანონმდებლო აქტი საქართველოში გადახდისუნარობის შესახებ იყო 1996 წლის კანონი გაკოტრების საქმეთა წარმოების შესახებ.²²⁰ 1996 წლის კანონის თანახმად, გაკოტრების საქმის წარმოება შეიძლება დაწყებულიყო ფიზიკური პირის ქონებაზე ან მისი ქონების ნაწილზე.²²¹ ამის მიუხედავად, არ მოიძებნება რაიმე სასამართლო გადაწყვეტილება ან ნაშრომი, რომელიც ეხება საქართველოში ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობას, შესაბამისად ზემოაღნიშნული საკანონმდებლო ჩანაწერი შეიძლება მივიჩნიოთ ე.წ. „მკვდარ ნორმად“.

შემდეგ, 2007 წელს მიღებულ იქნა ახალი კანონი – „გადახდისუნარობის საქმის წარმოების შესახებ“ საქართველოს კანონი.²²² 2007 წლის კანონი ამბობდა, რომ ის არ არეგულირებს ფიზიკური პირების გადახდისუნარობის საკითხებს, გარდა ინდივიდუალური მენარმეებისა.²²³ კანონი ასევე მოითხოვდა, რომ ეს ინდივიდუალური მენარმეები დარეგისტრირებული ყოფილიყვნენ მენარმეთა შესახებ საქართველოს კანონის მოთხოვნების შესაბამისად.²²⁴ აღსრულების ეროვნული ბიუროს (NBE) წარმომადგენლები აცხადებენ, რომ პირები, რომელთა ვალდებულებებიც არ იყო წარმოშობილი სამენარმეო საქმიანობიდან, ცდილობ-

ბორკთან (ჰამბურგი, გერმანია, 21 მარტი 2023)

²¹⁷ იხ. *Bork R., Corporate Insolvency Law: A Comparative Textbook, Cambridge/Antwerp/Chicago, 2020, 201.*

²¹⁸ ინტერვიუ ჰამბურგის უნივერსიტეტის სამართლის ფაკულტეტის ემერიტუს პროფესორ რაინჰარდ ბორკთან (ჰამბურგი, გერმანია, 21 მარტი 2023)

²¹⁹ იქვე.

²²⁰ საქართველოს კანონი გაკოტრების საქმეთა წარმოების შესახებ, პარლამენტის უწყებანი, 19-20, 30/07/1996 (ძალადაკარგული 15.08.2007).

²²¹ იქვე, მუხლი 2(1).

²²² საქართველოს კანონი გადახდისუნარობის საქმისწარმოების შესახებ, სსმ, 9, 31/03/2007 (ძალადაკარგული 01.04.2021).

²²³ იქვე, მუხლი 2(2)(ა).

²²⁴ იქვე, მუხლი 2(1).

დნენ დარეგისტრირებულიყვნენ ინდ. მენარმეებად და გამოეყენებინათ ინდივიდუალური მენარმის გადახდისუნარობის პროცესი, რათა შეეჩერებინათ აღსრულების პროცესი.²²⁵ ამრიგად, ისინი ცდილობდნენ ბოროტად გამოეყენებინათ გადახდისუნარობის პროცესის ხელმისაწვდომობა ინდივიდუალური მენარმეებისთვის.

2020 წლის 18 სექტემბერს პარლამენტმა მიიღო საქართველოს კანონი რეაბილიტაციისა და კრედიტორთა კოლექტიური დაკმაყოფილების შესახებ, რომელიც ძალაში შევიდა 2021 წლის 1 აპრილს.²²⁶ კანონი არ არეგულირებს ინდივიდუალურ მენარმეთა და ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობის პროცესს.²²⁷ ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ ინდ. მენარმეებიც კი ამოღებულ იქნა ახალი კანონის რეგულირების სფეროდან.²²⁸

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის მოადგილემ 2017 წელს დაადასტურა, რომ განიხილებოდა ფიზიკური პირების გადახდისუნარობის პროცესის დარეგულირება, დღემდე ასეთი რეგულაცია არ არსებობს.²²⁹

5.2. მოვალეთა რეესტრი²³⁰

მოვალეთა რეესტრი არის სისტემატიზირებული ელექტრონული მონაცემთა ბაზა.²³¹ მისი მიზანია ფულადი მოთხოვნების აღსრულების უზრუნველყოფა, ფიზიკურ და იურიდიული პირებს არეგისტრირებენ ამ რეესტრში მაშინვე, როცა ისინი გახდებიან სააღსრულებო წარმოების ობიექტი.²³² აღსრულების ეროვნული ბიურო აღნიშნულ რეესტრში აღრიცხავს მოვალეებს, რომელთა მიმართაც აღსრულება დაიწყო 2010 წლის 1 იანვრის შემდეგ, ხოლო მათ, ვის მიმართაც აღსრულება დაიწყო ამ თარიღამდე, შეიძლება დარეგისტრირდნენ აღსრულების ეროვნული ბიუროს ინიციატივით.²³³ მოვალეთა რეესტრის ადმინისტრირებას ახდენს აღსრულების ეროვნული ბიურო.²³⁴

მოვალეს, მოვალეთა რეესტრში რეგისტრაციის შემდეგ, ეზღუდება განკარგოს ის ქონება, რომელიც მის სახელზეა დარეგისტრირებული.²³⁵ მოვალეს ქონების განკარგვა შეუძლია მხოლოდ კრედიტორის თანხმობით.²³⁶ მოვალის საბანკო ანგარიშები დაყადაღებულია, ამიტომ ეს უამრავ პრობლემას იწვევს, ისინი პრაქტიკულად ვერ მონაწილეობენ ყოველდღიურ ეკონომიკურ საქმიანობაში.²³⁷

²²⁵ Gvelebiani J., Kochlashvili A., Amisulashvili N., Feasibility Study: On the Regulation of Personal Insolvency, Tbilisi, 2021, 38.

²²⁶ იქვე, 13.

²²⁷ საქართველოს კანონი რეაბილიტაციისა და კრედიტორთა კოლექტიური დაკმაყოფილების შესახებ, მუხლი 4(1)(ა), მუხლი 4(2)(ა), 25/09/2020.

²²⁸ მესხიშვილი ქ. და სხვები, გადახდისუნარობის საქმის წარმოების საფუძვლები „რეაბილიტაციისა და კრედიტორთა კოლექტიური დაკმაყოფილების შესახებ“ საქართველოს კანონის მიხედვით, თბილისი, 2021, 27.

²²⁹ Business Media Georgia, <<https://bm.ge/en/article/gadaxdisuunaroba-shesadzloa-fizikur-pirebzec-gavrceldes/15059>> [13.06.2023].

<https://nbe.gov.ge/index.php?sec_id=367&lang_id=ENG> [13.06.2023].

²³¹ საქართველოს კანონი სააღსრულებლო წარმოებათა შესახებ, მუხლი 19¹(1), სსმ, 13(20), 01/05/1999.

²³² იქვე.

²³³ იქვე, მუხლი 19¹(1) და 19¹(1¹).

²³⁴ იქვე, მუხლი 19¹(2).

²³⁵ იქვე, მუხლი 19³.

²³⁶ იქვე, მუხლი 19⁴(3).

²³⁷ იქვე, მუხლი 19²(3).

მოვალეთა რეესტრში მყოფ პირთა ვინაობა ცნობილია და შესაბამისად, ყველას მიუწევდა ხელი მასზე.²³⁸ თუ 2 წლის შემდეგ მოთხოვნები არ აღსრულდება იმ მიზეზით, რომ მოვალის სახელზე არანაირი აქტივი არ არის, აღსრულება წყდება.²³⁹ თუმცა, კრედიტორს შეუძლია ყოველწლიურად გადაიხადოს 200 ლარი და აღსრულების ვადა გაახანგრძლივოს მაქსიმუმ 10 წლით.²⁴⁰ შესაბამისად, მოვალე ზემოაღნიშნულ რეესტრში შეიძლება 10 წლის განმავლობაში იყოს რეგისტრირებული.²⁴¹

გამოდის რომ, 10 წლის მანძილზე, საშუალო სტატისტიკურად ადამიანის ცხოვრების 1/7-ის განმავლობაში, კრედიტორებს შეუძლიათ მოითხოვონ თავიანთი მოთხოვნების აღსრულება, ხოლო მოვალეს შეიძლება ჩამოერთვას ეკონომიკურ საქმიანობაში მონაწილეობის ან დასაქმების სურვილი.²⁴² ყოველივე ეს, გარდა **სოციალური სტიგმისა**, მოვალეებისათვის არაერთ სხვა პრობლემასთანაა ასოცირებული. როგორც წესი, გადახდისუუნარო პირებს ფინანსურ მხარდაჭერას უწევენ მეგობრები, ნათესავები, ოჯახის წევრები და მეზობლები.²⁴³ შესაბამისად, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ საკმაოდ გრძელი აღსრულები პერიოდი და მოვალეთა მოტივაციის ნაკლებობა დასაქმდნენ (რასაც არსებული სამართლებრივი წესრიგი უწყობს ხელს) იწვევს პრობლემებს მთელი საზოგადოებისათვის.

5.3. საქართველოში ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობის სისტემის დანერგვის აუცილებლობის დასაბუთების მცდელობა

დღეს საქართველოში **საკრედიტო კრიზისია**.²⁴⁴ პირები იღებენ კრედიტებს სხვადასხვა საყოფაცხოვრებო მიზეზით და შემდეგ, მათი გადახდის მიზნით ისინი იღებენ კიდევ ახალ კრედიტებს უარესი პირობებით.²⁴⁵ ხაზგასასმელია, რომ 2019 წელს მოვალეთა რეესტრში დარეგისტრირებული იყო 158 422 პირი.²⁴⁶

უფრო ნათლად გამოჩნდება სიტუაციის დრამატულობა, თუ ვიტყვით, რომ საქართველოში სამუშაო ძალის ერთი მეხუთედი ან რეგისტრირებულია მოვალეთა რეესტრში, ან საბანკო სექტორში უიმედო ვალების სიაშია.²⁴⁷ ცხადია, რომ ყოველივე ეს გავლენას ახდენს ქვეყნის ზოგად ეკონომიკურ სტაბილურობაზე და შეიძლება ჰქონდეს საგრძნობლად ცუდი ეფექტი დროთა განმავლობაში.

²³⁸ იქვე, მუხლი 19¹(4).

²³⁹ იქვე, მუხლი 35(1¹).

²⁴⁰ იქვე, მუხლი 35(1²).

²⁴¹ იქვე, მუხლი 34(1).

²⁴² ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის მონაცემებით, 2019 წელს საქართველოში სიცოცხლის საშუალო სანგრძლივობა 73,3 წელი იყო, <<https://data.who.int/countries/268>> [13.06.2023].

²⁴³ Gvelebiani J., Kochlashvili A., Amisulashvili N., Feasibility Study: On the Regulation of Personal Insolvency, Tbilisi, 2021, 76.

²⁴⁴ მესხიშვილი ქ. და სხვები, გადახდისუუნარობის საქმის წარმოების საფუძვლები „რეაბილიტაციისა და კრედიტორთა კოლექტიური დაკმაყოფილების შესახებ“ საქართველოს კანონის მიხედვით, თბილისი, 2021, 27.

²⁴⁵ იქვე.

²⁴⁶ <http://www.barristers.ge/ge/page/news_item/1388?fbclid=IwAR2moLIT0Y35U7VXBHJ6lX_1X-Lw-GEJEWtY99HYbdSIFWbuJ95TK4GzGU> [15.06.2023] (in Georgian).

²⁴⁷ Gvelebiani J., Kochlashvili A., Amisulashvili N., Feasibility Study: On the Regulation of Personal Insolvency, Tbilisi, 2021, 71.

ასევე, უნდა გვახსოვდეს, რომ გადახდისუნარო პირებს, არ აქვთ ვალებისგან გათავისუფლების შესაძლებლობა და არ სურთ სამუშაოს ძებნა, რადგან, ფიქრობენ, რომ მთელი მათი შემოსავალი დიდი ხნის განმავლობაში მოხმარდება მათ მიმართ მოთხოვნების დაკმაყოფილებას – ყოველივე ამან შეიძლება **ხელი შეუწყოს მათ მიგრაციას**. ახალგაზრდების მიგრაცია უკვე ისედაც დიდი პრობლემაა საქართველოსთვის.²⁴⁸ **გთავაზობთ ჰიპოთეზას**, რომ ფიზიკური პირების გადახდისუნარიანობის სისტემის არ არსებობა საქართველოში მხოლოდ და მხოლოდ **ხელს უწყობს ახალგაზრდების მიგრაციას**, რადგან ისინი ეძებენ სამუშაოს უცხო ქვეყნებში და ამ გზით, ცდილობენ დაიცვან მათი შემოსავალი საქართველოს აღმასრულებელი ორგანოებისგან.

საქართველოს კონსტიტუციის მე-5 მუხლი განამტკიცებს **სოციალური სახელმწიფოს პრინციპს**.²⁴⁹ ის აკისრებს სახელმწიფოს პასუხისმგებლობას გააძლიეროს სოციალური სამართლიანობა და იზრუნოს, რომ ფიზიკურ პირებს ჰქონდეთ „საარსებო მინიმუმი და ღირსეული საცხოვრებელი“.²⁵⁰ კონსტიტუცია არ იძლევა პასუხს, თუ როგორ უნდა იქნას მიღწეული ზემოხსენებული მიზნები, თუმცა საკონსტიტუციო სასამართლოს გასხვავებულ მოსაზრებაში ნათქვამია, რომ სახელმწიფო ვალდებულია კანონმდებლობით განამტკიცოს სოციალური უფლებები და სიღარიბის შემთხვევაში უზრუნველყოს ინდივიდი მინიმალური საარსებო წყაროთი.²⁵¹ ამის არ გაკეთება ნიშნავს, რომ სახელმწიფო არ ასრულებს იმ ვალდებულებებს, რომელსაც მას სოციალური სახელმწიფოს კონსტიტუციური პრინციპი აკისრებს.²⁵²

უნდა გვახსოვდეს, რომ გადახდისუნარიანობის სამართალი არის სოციალური კანონმდებლობის ფორმა.²⁵³ ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარიანობის სისტემის შემოღება შეიძლება ჩაითვალოს ქვეყნის კონსტიტუციით აღებული მოვალეობის ნაწილად, რომ საქართველო არის სოციალური სახელმწიფო და ზრუნავს მოქალაქეების სოციალურ უფლებებზე. ასევე, შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ ინდივიდუალური გადახდისუნარიანობის სისტემის არარსებობა შეიძლება არღვევდეს კონსტიტუციის მე-9 მუხლს, რომელიც უზრუნველყოფს **ადამიანის ღირსების დაცვას**.²⁵⁴

თანამედროვე სტანდარტებისა და უცხო ქვეყნების გამოცდილების მიხედვით, ზემოაღნიშნული საკითხის საკანონმდებლო რეგულირება წარმოადგეს აუცილებლობას.²⁵⁵ ითვლება, რომ პირებისათვის ცხოვრების ხელახლა დაწყების შანსის მიცემა სტიმულს აძლევს მათ იყვნენ **ეკონომიკურად პროდუქტიულები** და, შესაბამისად, წვლილი შეიტანონ მთელი საზოგადოების კეთილდღეობაში.²⁵⁶ ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარიანობის სისტემის შემოღება დადებითად იმოქმედებს მთლიანად საქართველოს ეკონომიკაზე, თუ იგი სათანადოდ დარეგულ-

²⁴⁸ საქსტატი, <<https://www.geostat.ge/en/modules/categories/322/migration>>, 2022 წელს მიგრაციის დადებითი მაჩვენებელი ომის შემდეგ რუსი და უკრაინელი ემიგრანტებით აიხსნება [15.06.2023].

²⁴⁹ საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი 5, საქართველოს პარლამენტის უწყებანი, 31-33, 24/08/1995.

²⁵⁰ იქვე, მუხლი 5 (2) და (4).

²⁵¹ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2009 წლის 27 აგვისტოს გადაწყვეტილება N1/2/434, ქეთევან ერემაძისა და ბესარიონ ზოიძის განსხვავებული აზრი (პარაგრაფი 9).

²⁵² იქვე.

²⁵³ Zywicki T. J., Bankruptcy Law as Social Legislation, Texas Review of Law & Politics, Vol. 5, №2, 2001, 429.

²⁵⁴ საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი 5, საქართველოს პარლამენტის უწყებანი, 31-33, 24/08/1995.

²⁵⁵ მესხიშვილი ქ. და სხვები, გადახდისუნარიანობის საქმის წარმოების საფუძვლები „რეაბილიტაციისა და კრედიტორთა კოლექტიური დაკმაყოფილების შესახებ“ საქართველოს კანონის მიხედვით, თბილისი, 2021, 27.

²⁵⁶ Byington J. S., The Fresh Start Canon, Florida Law Review, Vol. 69, №1, 2017, 121.

ლირდება ქართული სოციალურ-ეკონომიკური რეალობის გათვალისწინებით.²⁵⁷ ყოველივე ზემოაღნიშნული ამტკიცებს საქართველოში ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობის სისტემის შემოღების საჭიროებას.

5.4. რეკომენდაციები ქართველ კანონმდებელს ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობის სისტემის შემოღების საკვანძო საკითხებთან დაკავშირებით

პროფესორი ბორკი აღნიშნავს, რომ ქვეყნები, რომლებიც აპირებენ დანერგონ ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობის სისტემა თავიანთ კანონმდებლობაში, უნდა ეცადონ რომ იგი არ იყოს ძალიან რთული, პირიქით, სისტემა უნდა იყოს რაც შეიძლება მარტივი.²⁵⁸ იგი ამბობს, რომ ინდივიდუალური გადახდისუუნარო მოვალის საქმეები ზოგადად არ არის ძალიან კომპლექსური, მოვალეებს, როგორც წესი, არ აქვთ ბევრი აქტივი, ძირითადად კი მათ საერთოდ არაფერი აქვთ.²⁵⁹ პროფესორი ბორკი გვიჩვენებს ვიპოვოთ ფინანსური ვალდებულებებისაგან გათავისუფლების მარტივი გზა, რომელიც კრედიტორების მიმართაც სამართლიანი იქნება.²⁶⁰

საქართველოში ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობა ყველანაირი რეგულირების გარეშეა დარჩენილი. არსებობს ორი გზა, თუ როგორ შეიძლება დარეგულირდეს ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობა: იგი შეიძლება დარეგულირდეს **გადახდისუუნარობის ზოგადი რეგულაციებით** – როგორც ეს არის ა.შ.შ.-სა და გერმანიაში, ან უნდა ამოქმედდეს **სპეციალური სამართლებრივი აქტი**, რომელიც დაარეგულირებს ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობას – ამ მიდგომას იყენებს ლიეტუვა.²⁶¹ უნდა აღვნიშნოთ, რომ ლიეტუვაში ინდ. მენარმეთა გადახდისუუნარობა იმავე აქტით რეგულირდება, რითაც იურიდიული პირების.²⁶²

ქართველ კანონმდებელს შეუძლია დაამატოს ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობის მარეგულირებელი ნორმები რეაბილიტაციისა და კრედიტორთა კოლექტიური დაკმაყოფილების შესახებ არსებულ კანონში ან დააინიციროს ცალკე სამართლებრივი აქტი, რომელიც კონკრეტულად აღნიშნულ საკითს დაარეგულირებს. საქართველოს იუსტიციის მინისტრის მოადგილის 2017 წლის განცხადების თანახმად, იგეგმებოდა ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობის მარეგულირებელი ცალკე საკანონმდებლო აქტის მიღება.²⁶³

შეიძლება ითქვას, რომ რადგან ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობა ახალი ფენომენი იქნება ქართული რეალობისათვის, აჯობებს იგი დარეგულირდეს **ცალკე საკანონმდებლო აქტის** მეშვეობით, თუმცა იგი უნდა იყოს ზუსტ შესაბამისობაში 2020 წლის კანონით დამკვიდრებულ გადახდისუუნარობის რეჟიმთან. ასევე, მაშინაც კი, თუ ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობა რეგულირდება ცალკე სამართლებრივი აქტით, ინდივიდუალური მენარმეების

²⁵⁷ Gvelebiani J., Kochlashvili A., Amisulashvili N., Feasibility Study: On the Regulation of Personal Insolvency, Tbilisi, 2021, 55.

²⁵⁸ ინტერვიუ ჰამბურგის უნივერსიტეტის სამართლის ფაკულტეტის ემერიტუს პროფესორ რაინჰარდ ბორკთან (ჰამბურგი, გერმანია, 21 მარტი 2023).

²⁵⁹ იქვე.

²⁶⁰ იქვე.

²⁶¹ იხ. ლიეტუვის მოდელი ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობასთან დაკავშირებით, Gvelebiani J., Kochlashvili A., Amisulashvili N., Feasibility Study: On the Regulation of Personal Insolvency, Tbilisi, 2021, 15-20.

²⁶² იქვე, 15.

²⁶³ Business Media Georgia, <<https://bm.ge/en/article/gadaxdisuunaroba-shesadzloa-fizikur-pirebzece-gavrceldes/15059>> [13.06.2023].

გადახდისუნარობა მაინც უნდა დარეგულირდეს ზოგადი კანონმდებლობით. შესაბამისად, ახალი საკანონმდებლო აქტი უნდა ეხებოდეს იმ მოვალეებს, **რომელთა ფინანსური ვალდებულებებიც უპირატესად სამომხმარებლო სესხებიდან გამომდინარეობს.**

ქართველმა კანონმდებელმა ასევე უნდა გადაწყვიტოს შემოიღებს ე.წ. „ერთი ფანჯრის“ პრინციპს, როგორც ეს გერმანიაშია, სადაც ერთი და იმავე დებულებები ვრცელდება ყველა ფიზიკური პირის გადახდისუნარობისას თუ სხვადასხვა წესები გავრცელდება სხვადასხვა ტიპის მოვალეების მიმართ, მათი შემოსავლის მიხედვით, როგორც ეს ა.შ.შ.-შია.

საქართველოში ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობის რეგულირების ტექნიკურ-ეკონომიკურ კვლევაში ნათქვამია, რომ სჯობს გაკოტრებასთან გამკლავება აქტივების რეაბილიტაციით და ლიკვიდაციით, ხოლო ვალებისაგან გათავისუფლება უნდა იყოს უკანასკნელი საშუალება.²⁶⁴ შეიძლება ითქვას, რომ პრინციპში, როგორც ა.შ.შ.-ს, ასევე გერმანიის კანონმდებლობა ცდილობს სხვადასხვა გზით წაახალისოს მხარეები, მონაწილეობა მიიღონ გადახდის დაფარვის ალტერნატიული გეგმების შემუშავებაში.

როგორც უკვე ვახსენეთ, ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობის სისტემა არ უნდა იყოს ძალიან რთული, კანონმდებლობამ შეიძლება განსაზღვროს გარკვეული შემოსავლის ზღვარი, რომლის მიხედვითაც სასამართლო გადაწყვეტს, შეუძლია თუ არა მოვალეს კრედიტორების მიმართ ფინანსური ვალდებულებების დაფარვა რაიმე ალტერნატიული გეგმის (განრიგის) მეშვეობით. პირები, რომელთა შემოსავლიც ამ ზღვარს აღემატება უნდა გადამისამართდნენ იმ დებულებებზე, რომლებიც დაარეგულირებს ვალების დაფარვას **გადახდის ალტერნატიული გეგმის მეშვეობით**, დანარჩენები – ამ ზღვარს ქვემოთ მყოფი პირები – იხელმძღვანელებენ იმ დებულებებით, რომლებიც მოახდენენ მათი აქტივების **ლიკვიდაციას და ფულის კრედიტორებზე პროპორციულად გადანაწილებას**. ასე რომ, ქართველ კანონმდებლებს შეუძლიათ გამოიყენონ ა.შ.შ.-ს მიდგომა (იხ. ქვეთავი 3.3 და 3.7.).

მოვალეს **გადახდის ალტერნატიული გეგმის** დამტკიცებაზე უნდა ეთქვას უარი, თუ კრედიტორები არ მიიღებენ იმაზე მეტ თანხას, ვიდრე ისინი მიიღებდნენ იმ შემთხვევაში, თუ მოვალის ქონება ლიკვიდირდებოდა, ისევე როგორც ეს ხდება ა.შ.შ.-ში გადახდისუნარობის კოდექსის მე-13 თვში. ეს **ab initio** ხელს შეუშლიდა მოვალეთა მხრიდან გადახდისუნარობის სისტემის ბოროტად გამოყენებას, რაც მნიშვნელოვანი დეტალია.

კანონმდებლობამ უნდა განსაზღვროს, თუ ვის აქვს უფლება შეიტანოს განაცხადი ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობის შესახებ, როგორც ეს გერმანიაშია, სადაც **InsO** განსაზღვრავს მომხმარებლების ცნებას (იხ. ქვეთავი 4.1.). ახალ კანონში უნდა იყოს მითითებული, რომ მოვალე უფლებამოსილია შეიტანოს გადახდისუნარობის განაცხადი, თუ ის არ ეწევა ან წარსულში არ ეწეოდა თვითდასაქმებულ საქმიანობას (ანუ არ იყო ინდ. მენარმე). კანონმდებლობამ შეიძლება გარკვეული გამონაკლის დაუშვას თვითდასაქმებულთათვის, რომელთაც დაბალი შემოსავალი აქვთ (ზღვარსაც თავად კანონმდებელი დაანესებს). ხოლო რაც შეეხება ინდ. მენარმეებს, მათზე უნდა გავრცელდეს 2020 წლის რეაბილიტაციისა და კრედიტორთა კოლექტიური დაკმაყოფილების შესახებ კანონის რეგულირება.

ვალების პატიება (ჩამონერა) ფიზიკურ პირთათვის უნდა იქნას შემოღებული, როგორც პირისთვის ცხოვრების ხელახლა დაწყების შესაძლებლობის მიცემის გამოვლინება. ახალი კანონის პრეამბულაში შეიძლება ითქვას მიზანი, რომ „**პატიოსან, მაგრამ უიღბლო მოვალე-**

²⁶⁴ Gvelebiani J., Kochlashvili A., Amisulashvili N., Feasibility Study: On the Regulation of Personal Insolvency, Tbilisi, 2021, 40.

ებს“ უნდა მიეცეთ მეორე შანსი და ცხოვრების ხელახლა დაწყების შესაძლებლობა. ვალების პატიება უნდა მოხდეს მას შემდეგ, რაც მოვალეები დაასრულებენ გადახდის ალტერნატიული გეგმის შესაბამისად ვალების დაფარვას ან მოხდება მათი ქონების ლიკვიდაცია. ასევე, კანონმდებლობამ შეიძლება განუსაზღვროს მოვალეს ვადა სამ წლამდე, როგორც ეს გერმანიაშია, რომლის დროსაც მოვალეებმა უნდა მოიძიონ სამუშაო, რათა ნაწილობრივ მაინც დაფარონ თავიანთი ვალები. ქართულ სამართლებრივ საზოგადოებაში ზოგიერთს მიაჩნია, რომ ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობის სისტემის დანერგვამ შეიძლება უპასუხისმგებლო მოვალეებს სტიმული მისცეს, აიღონ კრედიტი დიდი ფიქრისა და პასუხისმგებლობის გარეშე, რადგან იფიქრონ, რომ შემდგომში მათ შეეძლება გამოიყენონ გადახდისუუნარობის სისტემა ბოროტად.²⁶⁵ ზემოხსენებული 3 წლიანი ვადა კი სწორედ მსგავს შემთხვევებს დაიყვანს მინიმუმამდე.

ასევე, სახელმწიფომ უნდა დააფინანსოს ტელე და რადიო რეკლამები და სხვა სახის საინფორმაციო კამპანიები, რათა გააცნოს მოვალეებს ახალი კანონის მიხედვით მათი უფლებების შესახებ ინფორმაცია. აუცილებლად საზგასმით უნდა აღნიშნონ, რომ **ახალი სისტემა ეხებათ „პატიოსან, მაგრამ უიღბლო მოვალეებს“ და ის არაკეთილსინდისიერ პირებს არ მისცემს საშუალებას რომ არ შეასრულონ თავიანთი ვალდებულებები.** რა თქმა უნდა, ბანკებმა და მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებმა შეიძლება დაინწყონ საკრედიტო ისტორიისა და დაფარვის შანსების უფრო მკაცრი შემოწმება სესხების გაცემისას, მაგრამ კანონმდებლებმა უნდა შექმნან გარანტიები, რომ იარსებებს **ბალანსი კრედიტორთა და მოვალეთა ინტერესებს შორის** და ბანკის მოთხოვნები არ იქნება ზედმეტად მკაცრი, რის შედეგადაც არ მივიღებთ ფაქტს, რომ საქართველოს მოსახლეობის უმრავლესობას წაერთმევა სესხის აღების შესაძლებლობა.

საქართველოში **სასამართლოებს უნდა ჰქონდეთ იურისდიქცია გადაწყვიტონ საქმეები ვალებისგან გათავისუფლების შესახებ** და გადახდისუუნარობის საქმის ინიცირება ავტომატურად უნდა გადაიზარდოს ვალებისაგან გათავისუფლების შესახებ საქმისწარმოებაში როცა ამას საჭიროება მოითხოვს. აღსანიშნავია, რომ ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობის სისტემის ამოქმედებამ შეიძლება გამოიწვიოს საქმეების დიდი რაოდენობა, რომელთა განხილვა უკვე დატვირთული პირველი ინსტანციის სასამართლოებს მოუწევთ. ა.შ.შ.-ში არის **სპეციალური სასამართლოები (bankruptcy courts)**, რომლებიც გადახდისუუნარობის საქმეებს განიხილავენ, ქართველ კანონმდებლებს ასევე შეუძლიათ სპეციალური პირველი ინსტანციის სასამართლოების – ე.წ. **გადახდისუუნარობის სასამართლოების** შექმნა.

ყოველთვის არსებობს კანონით განსაზღვრული გათავისუფლებული ქონება, რომელიც არ ექვემდებარება ლიკვიდაციას ან ჩამორთმევას, ასეთი ქონების ჩამონათვალს აწესრიგებს საქართველოს კანონი სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ და რა თქმა უნდა, ეს გასათვალისწინებელია გაკოტრებული პირების გათავისუფლებული ქონების რეგულირებისას.²⁶⁶ მასში ნათქვამია, რომ აუცილებელი პირადი და საყოფაცხოვრებო ნივთები; სოფლის მეურნეობით დაკავებული პირებისთვის – აღჭურვილობა და ხელსაწყოები; თანხა, საარსებო მინიმუმის ოდენობით და სხვა ჩამოთვლილი ნივთები არის გათავისუფლებული ქონება, რომლის ჩამორ-

²⁶⁵ მესხიშვილი ქ. და სხვები, გადახდისუუნარობის საქმის წარმოების საფუძვლები „რეაბილიტაციისა და კრედიტორთა კოლექტიური დაკმაყოფილების შესახებ“ საქართველოს კანონის მიხედვით, თბილისი, 2021, 27.

²⁶⁶ იხ. საქართველოს კანონი სააღსრულებლო წარმოებათა შესახებ, მუხლი 45, სსმ, 13(20), 01/05/1999.

თმევა ან ლიკვიდაცია შეუძლებელია. საქართველოში **საარსებო მინიმუმი 2023** წლის აპრილის მდგომარეობით იყო **251,8** ლარი.²⁶⁷ შეიძლება ითქვას, რომ ზემოაღნიშნული კიდეც უფრო განამტკიცებს ჩვენს ჰიპოთეზას, რომ საქართველოში გადახდისუნარო პირებს არ აქვთ დასაქმების სტიმული, მათ არ სურთ იმუშაონ სრულ განაკვეთზე და დარჩეთ მხოლოდ საარსებო მინიმუმი, რომელიც არ დაფარავს მათ ხარჯებს.²⁶⁸ ასევე, შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ ყოველივე ზემოაღნიშნულმა შეიძლება მისცეს სტიმული ფიზიკურ პირებს დასაქმდნენ ისეთ სამუშაოებზე, სადაც მათ შეუძლიათ იმუშაონ არაოფიციალურად, საგადასახადო ორგანოებში დარეგისტრირებისა და გადასახადების გადახდის გარეშე, ასეთ შემთხვევაში, საბოლოო ჯამში, ქვეყნის ბიუჯეტი განიცდის ზიანს.

ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარობის ახალმა კანონმდებლობამ უნდა შექმნას **ცოტათი უფრო „გულუხვი“ გათავისუფლებული ქონება** და პირებს, რომლებიც შეძლებენ მონაწილეობა მიიღონ ვალების ალტერნატიული გეგმით დაფარვაში, უნდა მიეცეთ შანსი გამოიყენონ თავიანთი შემოსავლის გონივრული ნაწილი ხარჯებისთვის. სისტემამ არ უნდა აიძულოს პირები იცხოვრონ სიღარიბეში, თუმცა ეს არ ნიშნავს რომ მოვალეებს საშუალება უნდა მიეცეთ ფუფუნებაში იცხოვრონ.²⁶⁹ ა.შ.შ.-ში ასევე არსებობს საკარმიდამო გამონაკლისი²⁷⁰ (იხილეთ ქვეთავი 3.4.), რომელიც ქართველ კანონმდებელს შეუძლია გაითვალისწინოს, რომ არ დატოვოს გადახდისუნარო მოვალე საცხოვრებელი ადგილის გარეშე.

საქმისწარმოების ხარჯებიც უნდა იყოს გონივრული და იმ შემთხვევაში, თუ მოვალე გათავისუფლდება ვალებისაგან, იგი საქმისწარმოების ხარჯებისგანაც უნდა გათავისუფლდეს, როგორც ეს გერმანიაში ხდება. ასევე კანონმა შეიძლება დანესოს **სავალდებულო მედიაციის მექანიზმი** კრედიტორებსა და მოვალეებს შორის.

კანონმდებლებმა უნდა შექმნან რეგულაცია, რომელიც არ მისცემს არაკეთილსინდისიერ მოვალეებს ვალებისაგან გათავისუფლების შესაძლებლობას. კანონმდებლებს შეუძლიათ ეს მექანიზმები გადმოიღონ გერმანიის InsO-დან და ა.შ.შ.-ის გადახდისუნარობის კოდექსიდან, რათა მოვალეები, რომლებიც არ მოქმედებდნენ კეთილსინდისიერად, გადახდისუნარობის საქმისწარმოების გარეშე დატოვონ.²⁷¹

კანონმდებელმა ასევე ამომწურავად უნდა განსაზღვროს **იმ ტიპის ფინანსური ვალდებულებები, რომლებიც არ ექვემდებარება ჩამონერას**. მათ შეუძლიათ გაითვალისწინონ აშშ-ის გადახდისუნარობის კოდექსის 523-ე პუნქტი ან გერმანული InsO 302-ე პუნქტი, რომლებიც ზემოთ განვიხილეთ. ასევე, კანონმდებელმა უნდა გაითვალისწინოს „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონით გამოცხადებული აღსრულებისაგან გათავისუფლებული ქონება.

ქართველ კანონმდებლებს ასევე შეუძლიათ შექმნან **ოფიციალური ორგანო**, რომელიც პასუხისმგებელი იქნება ინდივიდუალური გადახდისუნარობის პროცესის ადმინისტრირება-

²⁶⁷ საქსტატი <<https://www.geostat.ge/en/modules/categories/791/subsistence-minimum>> [14.06.2023].

²⁶⁸ *Gvelebiani J., Kochlashvili A., Amisulashvili N., Feasibility Study: On the Regulation of Personal Insolvency*, Tbilisi, 2021, 46.

²⁶⁹ *Keith C. A., A Forced Crisis: Why Student Loan Debt Should Be Separately Classified under Chapter 13 Bankruptcy Plans*, Delaware Journal of Corporate Law, Vol. 44, №2-3, 2020, 255.

²⁷⁰ ა.შ.შ.-ში არსებობს ფედერალური საკარმიდამო განთავისუფლებული ქონება 27 900 \$ ოდენობით, ეს ნიშნავს, რომ მოვალეთა სახლი ამ ღირებულების ფარგლებში გათავისუფლებულია და მაშინაც კი, თუ მოვალის სახლი ლიკვიდირდა, მოვალეები მიიღებენ ამ თანხას.

²⁷¹ German InsO, Section 290.

სა და მართვაზე, როგორც ამას აკეთებენ ოფიციალური ორგანოები ა.შ.შ.-სა და გერმანიაში. ამ ორგანოს მთავარი ფუნქცია, სხვა ვალდებულებებთან ერთად, უნდა იყოს მოვალის აქტივების ლიკვიდაცია ან კრედიტორებისადმი გადახდის უზრუნველყოფა მოვალეთა დაფარვის გეგმებიდან გამომდინარე. ზოგიერთი ამტკიცებს, რომ კერძო აღმასრულებლები ან კერძო გადახდისუუნარობის პრაქტიკოსები შეიძლება იყვნენ უფრო ეფექტური და სწრაფი ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობის ადმინისტრირებისთვის, მაგრამ უნდა გვახსოვდეს, რომ ძირითად შემთხვევაში, საქმე გვაქვს ისეთ მოვალეებთან რომლებიც არ ფლობენ არაფერს, შესაბამისად კერძო აღმასრულებლებსა და პრაქტიკოსებს არ ექნებათ არანაირ ფინანსური სტიმული საქმეების მართვისთვის.²⁷²

6. დასკვნა

ა.შ.შ.-ში ინდივიდუალურ მოვალეებს შეუძლიათ დაიწყონ გადახდისუუნარობის პროცესი გადახდისუუნარობის კოდექსის მე-7, მე-11 და მე-13 თავების მიხედვით. როგორც წესი, ფიზიკური პირები მიმართავენ მე-7 თავს – ლიკვიდაცია (იხ. ქვეთავი 3.3), სადაც მათი აქტივები იყიდება და კრედიტორები იღებენ გაყიდვიდან ამოღებულ თანხებს, ან მე-13 თავს – რეგულარული შემოსავლის მქონე ფიზიკური პირის დავალიანების კორექტირება (იხ. ქვეთავი 3.7.), სადაც მოვალე წარმოადგენს დაფარვის ალტერნატიულ გეგმას და სასამართლო აფასებს და ადასტურებს მას, ხოლო მოვალე უხდის კრედიტორებს გეგმის მიხედვით 3 ან 5 წლის განმავლობაში.

მე-7 თავში მოვალე გადის „საშუალებათა ტესტს“ (იხ. ქვეთავი 3.5.), რომელიც ამომწებებს, არის თუ არა ის უფლებამოსილი გადახდისუუნარობის საქმე აწარმოოს მე-7 თავის მიხედვით. „საშუალებების ტესტი“ იკვლევს მოვალეებს მედიანური თვიური შემოსავლის მიხედვით, ადარებს მათ შემოსავალს კონკრეტული შტატის მედიანურ შემოსავალთან და ამომწებებს მათ განსაკარგ შემოსავალს.

გერმანიაში მოვალეები, რომლებიც არიან მომხარებლები აქვთ შესაძლებლობა გათავისუფლდნენ ნარჩენი დავალიანებისაგან (იხ. ქვეთავი 4.1. და 4.3.). მოვალეები იძულებულნი არიან დამოუკიდებლად და სასამართლოში საქმის განხილვისას სცადონ მორიგება კრედიტორებთან. ამის შემდეგ, მოვალეს ეძლევა 3-წლიანი ვადა, რათა დაიწყოს მუშაობა და დაუბრუნონ კრედიტორებს ვალეები. თუ მოვალეს არ შეუძლია გადაიხადოს ვალეები აღნიშნული 3 წლის განმავლობაში, მაშინ მისი ქონება ლიკვიდირდება და ამის შედეგად კრედიტორები მიიღებენ თანხას. მოვალე გათავისუფლდება ვალეებისაგან, მაგრამ მან ამის შესახებ ცალკე განაცხადი უნდა შეიტანოს.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, საქართველოში საკრედიტო კრიზისია, მოვალეთა რეესტრში 158 422 ფიზიკური პირია რეგისტრირებული. საქართველოში პოტენციურად კრედიტორებს შეუძლიათ მოითხოვონ თავიანთი მოთხოვნების აღსრულება 10 წლის განმავლობაში, რაც საშუალო სტატისტიკურად ადამიანის სიცოცხლის თითქმის 1/7-ია. აქედან გამომდინარე, აუცილებელია ფიზიკურ პირთა გადახდისუუნარობის სისტემის დანერგვა, რომელიც მისცემს „პატიოსან, მაგრამ უიღბლო მოვალეებს“ ცხოვრების ახლიდან დაწყების შესაძლებლობას. ეს დადებითად იმოქმედებს საქართველოს მთლიან ეკონომიკაზე და მისცემს ვალში მყოფ პი-

²⁷² იხ. Gvelebiani J., Kochlashvili A., Amisulashvili N., Feasibility Study: On the Regulation of Personal Insolvency, Tbilisi, 2021, 41.

რებს დასაქმების ძიების სტიმულს და ისინი კვლავ გახდებიან საზოგადოების ეკონომიკურად აქტიური წევრები. ეს დაემხარება არ მხოლოდ ინდივიდუალურ მოვალეებს არამედ მთლიანი ქვეყნის ეკონომიკურ სიძლიერეს. ასევე, ხაზი უნდა გავუსვათ, რომ საქართველოს კონსტიტუცია განამტკიცებს **სოციალური სახელმწიფოს პრინციპს** და სოციალურ უფლებებს, ეს კი თავის მხრივ მოიაზრებს ქვეყანაში ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარიანობის სისტემის არსებობას (იხ. ქვეთავი 5.3.).

ქართველ კანომდებელს შეუძლია შექმნას **ცალკე საკანონმდებლო აქტი**, რომელიც დაარეგულირებს ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარიანობის სისტემას, რომელიც ჰარმონიაში იქნება იურიდიულ პირთა გადახდისუნარიანობის სისტემასთან. ჩვენ განვიხილეთ, რომ შეიძლება შემოღებულ იქნას „ორი ფანჯრის“ პრინციპი, რაც იმას ნიშნავს, რომ მოვალეები, რომელთა შემოსავალი აღემატება გარკვეულ ზღვარს, შეიძლება ვალდებული იყვნენ მონაწილეობა მიიღონ **ალტერნატიული დაფარვის გეგმებში**, ხოლო სხვების **აქტივები ლიკვიდირებულ იქნას** და ამოღებული თანხა გადანაწილდეს კრედიტორებზე პროპორციულად. ქართველმა კანონმდებლებმა დიდი ყურადღება უნდა მიაქციოს იმას, თუ როგორ რეგულირდება მოცემული საკითხები ა.შ.შ.-ში – იმიტომ, რომ იგი არის ყველაზე გამოცდილი სისტემა და გერმანიაში – იმიტომ, რომ იგი არის ერთ-ერთი ყველაზე გავლენიანი *civil law* იურისდიქცია.

ახალმა კანონმა უნდა უზრუნველყოს მკაფიო განმარტება იმის შესახებ, თუ ვინ არის უფლებამოსილი აწარმოოს ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარიანობის საქმე, მან უნდა შესთავაზოს კეთილსინდისიერ მოვალეებს მათი ვალების პატიება, მაგრამ ასევე არ მისცეს საშუალება არაკეთილსინდისიერ მოვალეებს სისტემა ბოროტად გამოიყენონ. მან ასევე უნდა განსაზღვროს პატიებას არ დაქვემდებარებულ ვალთა კატეგორია და გათავისუფლებული ქონება და შეეცადოს შეინარჩუნოს ბალანსი კრედიტორების დაკმაყოფილებასა და მოვალეთა ძირითად საჭიროებებს შორის. ახალმა კანონმა ასევე უნდა შექმნას ორგანო, რომელიც განახორციელებს გადახდისუნარიანობის საქმეთა ადმინისტრირებას (იხ. ქვეთავი 5.4.).

საინტერესოა, როდის ამოქმედდება საქართველოში ფიზიკურ პირთა გადახდისუნარიანობის სისტემა და როგორ დაარეგულირდება იგი. იმედია, წინამდებარე სტატიაში მოცემული რეკომენდაციები და დისკუსიები სასარგებლო იქნება ქართული და ასევე სხვა ქვეყნების საკანონმდებლო პრაქტიკისა და სამართლებრივი დოქტრინისათვის.

ბიბლიოგრაფია:

1. საქართველოს კონსტიტუცია, საქართველოს პარლამენტის უწყებანი, 31-33, 24/08/1995.
2. საქართველოს კანონი რეაბილიტაციისა და კრედიტორთა კოლექტიური დაკმაყოფილების შესახებ, 25/09/2020.
3. საქართველოს კანონი სააღსრულებლო წარმოებათა შესახებ, სსმ, 13(20), 01/05/1999.
4. საქართველოს კანონი გადახდისუნარიანობის საქმეთა წარმოების შესახებ, სსმ, 9, 31/03/2007 (ძალადაკარგული 01.04.2021).
5. საქართველოს კანონი გაკოტრების საქმეთა წარმოების შესახებ, პარლამენტის უწყებანი, 19-20, 30/07/1996 (ძალადაკარგული 15.08.2007).
6. ინტერვიუ ჰამბურგის უნივერსიტეტის სამართლის ფაკულტეტის ემერიტუს პროფესორ რაინჰარდ ბორკთან (ჰამბურგი, გერმანია 21 მარტი 2023).
7. U.S. Constitution (17/09/1787).
8. U.S. Code: Title 11 (06/11/1978).
9. Insolvenzordnung – InsO (German Insolvency Code), Federal Law Gazette I, p. 2866, 5/10/1995.

10. მესხიშვილი ქ. და სხვები, გადახდისუნარობის საქმის წარმოების საფუძვლები „რეაბილიტაციისა და კრედიტორთა კოლექტიური დაკმაყოფილების შესახებ“ საქართველოს კანონის მიხედვით, თბილისი, 2021, 27.
11. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2009 წლის 27 აგვისტოს გადაწყვეტილება N1/2/434, ქეთევან ერემაძისა და ბესარიონ ზოიძის განსხვავებული აზრი (პარაგრაფი 9).
12. *Aberasturi J.*, Trouble with BAPCPA: A Call for Statutory Reform regarding Retirement Contributions in Chapter 13 Bankruptcy Plans, *American Bankruptcy Institute Law Review*, Vol. 30, №2, 2022, 280-82.
13. *Adler B.E., Baird D.G., Jackson T. H.*, *Bankruptcy: Cases, Problems and Materials*, 4th ed., New York, 2007, 560.
14. *Baird D. G.*, *The Elements of Bankruptcy*, 5th ed., New-York, 2010, 30.
15. *Bork R.*, *Corporate Insolvency Law: A Comparative Textbook*, Cambridge/Antwerp/Chicago, 2020, 191, 194-98, 200-01, 204, 207.
16. *Braun S.*, German Insolvency Act: Special Provisions of Consumer Insolvency Proceedings and the Discharge of Residual Debts, *German Law Journal*, Vol. 7, №6, 2006, 61.
17. *Braun*, *German Insolvency Code: Article-by-Article Commentary*, 2nd ed., Munich, 2019, 779-81, 783, 785, 793.
18. *Byington J. S.*, The Fresh Start Canon, *Florida Law Review*, Vol. 69, №1, 2017, 116, 120-21.
19. *Carlson D. G.*, Philosophy in Bankruptcy, *Michigan Law Review*, Vol. 85, Issue 5 & 6, 1987, 1365.
20. *Czarnetzky J. M.*, The Individual and Failure: A Theory of the Bankruptcy Discharge, *Arizona State Law Journal*, Vol. 32, №2, 2000, 394, 396, 399, 464.
21. *Epstein D. G. and others*, *Bankruptcy: Dealing with Financial Failure for Individuals and Businesses*, 4th ed., St. Paul, 2015, 165, 237, 243.
22. *Epstein D. G.*, *Bankruptcy and Related Laws in a Nutshell*, 9th ed., St. Paul, 2017, 49-50, 243, 246, 255-56, 273-75, 348-49.
23. *Er M.*, The German Consumer Bankruptcy Law and Moral Hazard – The Case of Indebted Immigrants, *Journal of Financial Regulation and Compliance*, Vol.28, №2, 2020, 161-62, 166-67, 177.
24. *Ferguson N.*, *The Ascent of Money: A Financial History of the World*, New York, 2009, 60.
25. *Fisher J. D.*, Who Files for Personal Bankruptcy in the United States?, *The Journal of Consumer Affairs*, Vol. 53, №4, 2019, 2005.
26. *Fossen F.M.*, Personal Bankruptcy Law, Wealth, and Entrepreneurship—Evidence from the Introduction of a "Fresh Start" Policy, *American Law and Economics Review*, Vol. 16, №1, 2014, 273.
27. *Greene S. S.*, The Failed Reform: Congressional Crackdown on Repeat Chapter 13 Bankruptcy Filers, *American Bankruptcy Law Journal*, Vol. 89, №2, 2015, 242.
28. *Gvelebiani J., Kochlashvili A., Amisulashvili N.*, Feasibility Study: On the Regulation of Personal Insolvency, Tbilisi, 2021, 13, 15-20, 38, 40-41, 46, 55, 71, 76.
29. *Hynes R. M., Lawton A. & Howard M.*, National Study of Individual Chapter 11 Bankruptcies, *American Bankruptcy Institute Law Review*, Vol. 25, №1, 2017, 66, 164.
30. *Jackson T.H.*, *The Logic and Limits of Bankruptcy Law*, Washington D.C., 2001, 225, 233-36, 245.
31. *Jimenez D.*, The Distribution of Assets in Consumer Chapter 7 Bankruptcy Cases, *American Bankruptcy Law Journal*, Vol. 83, №4, 2009, 800.
32. *Jones D. R.*, Savings: The Missing Element in Chapter 13 Bankruptcy Cases, *American Bankruptcy Institute Law Review*, Vol. 26, №2, 2018, 244, 245-46, 250, 253.
33. *Keith C. A.*, A Forced Crisis: Why Student Loan Debt Should Be Separately Classified under Chapter 13 Bankruptcy Plans, *Delaware Journal of Corporate Law*, Vol. 44, №2-3, 2020, 253, 255.
34. *Clarkson K. W. and others*, *Business Law: Text and Cases*, 11th ed, Mason (U.S.), 2009, 612, 614, 621.
35. *Kischel U.*, *Comparative Law*, Oxford, 2019, 359-60.

36. *McDonald G. K.*, Homelessness in the COVID Era: Utilizing the Bankruptcy Solution, *Yale Law & Policy Review*, Vol. 41, №1, 2022, 150.
37. *Michael T. L.*, There's a Storm a Brewin': The Ethics and Realities of Paying Debtors' Counsel in Consumer Chapter 7 Bankruptcy Cases and the Need for Reform, *American Bankruptcy Law Journal*, Vol. 94, №3, 2020, 389.
38. *Ramsay I.*, *Personal Insolvency in the 21st Century*, Oxford and Portland, 2017, 37, 41-42.
39. *Ramsay I.*, U.S. Exceptionalism, Historical Institutionalism, and the Comparative Study of Consumer Bankruptcy Law, *Temple Law Review*, Vol. 87, №4, 2015, 969.
40. *Sepinuck S. L., Duhi G. M.*, *Problems and Materials on Bankruptcy Law and Practice*, 3rd ed., St. Paul, 2017, 28, 30, 45-46, 137.
41. *Sousa M.D.*, The Principle of Consumer Utility: A Contemporary Theory of the Bankruptcy Discharge, *University of Kansas Law Review*, Vol. 58, №10, 2010, 562-63, 585, 587-89, 594.
42. *Spurr S. J. & Ball K. M.*, The Effects of a Statute (BAPCPA) Designed to Make It More Difficult for People to File for Bankruptcy, *American Bankruptcy Law Journal*, Vol. 87, №1, 2013, 30-31.
43. *Sullivan T. A., Warren E. & Westbrook J. L.*, Less Stigma or More Financial Distress: An Empirical Analysis of the Extraordinary Increase in Bankruptcy Filings, *Stanford Law Review*, Vol. 59, Issue 2, 2006, 233.
44. *Tabb C. J., Brubaker R.*, *Bankruptcy Law: Principles, Policies, Practice*, 1st ed., U.S., 2003, 57-58.
45. *Tabb C. J.*, *Law of Bankruptcy*, 5th ed., St. Paul, 2020, 39, 41, 47-48, 50, 88-92, 98-103, 128, 168-169, 172, 946, 949-52, 967, 970, 979, 985, 990-92, 999, 1208, 1216, 1219, 1221, 1228-29, 1263.
46. *Tabb C. J.*, The Death of Consumer Bankruptcy in the United States, *Bankruptcy Developments Journal*, Vol. 18, №1, 2001, 10.
47. *Tabb C. J.*, The Top Twenty Issues in the History of Consumer Bankruptcy, *University of Illinois Law Review*, Vol. 2007, №1, 2007, 29.
48. *Tajti T.*, Bankruptcy Stigma and the Second Chance Policy: The Impact of Bankruptcy Stigma on Business Restructurings in China, Europe and the United States, *China-EU Law Journal*, Vol. 6, Issue 1-2, 2018, 8, 12, 15, 16, 26.
49. *Taylor A. N. & Sheffner D. J.*, Oh, What a Relief It (Sometimes) Is: An Analysis of Chapter 7 Bankruptcy Petitions to Discharge Student Loans, *Stanford Law & Policy Review*, Vol. 27, №2, 2016, 303.
50. *Wang J. and others*, Bankruptcy and the COVID-19 Crisis, *Harvard Business School, Working Paper 21-042*, September 2020, 1-5.
51. *Zywicki T. J.*, Bankruptcy Law as Social Legislation, *Texas Review of Law & Politics*, Vol. 5, №2, 2001, 394, 398, 429.
52. World Bank (2013) *Insolvency and Creditor/Debtor Regimes Task Force, Report on the Treatment of the Insolvency of Natural Persons*, 42.
53. *In re Mosley*, 494 F.3d 1320 (11th Cir. 2007).
54. *Hebbring v. Trustee*, 463 F.3d 902 (9th Cir. 2006).
55. *Brunner v. N.Y. State Higher Educ. Servs. Corp.* – 831 F.2d 395 (2d Cir. 1987).
56. *Local Loan Co. v. Hunt*, 292 U.S. 234, 244 (1934).
57. <<https://bm.ge/en/article/gadaxdisuunaroba-shesadzloa-fizikur-pirebzece-gavrceldes/15059>> [13.06.2023].
58. <http://www.barristers.ge/ge/page/news_item/1388?fbclid=IwAR2moLIT0Y35U7VXBHJ6IjX_1X-Lw-GEjEWtY99HYbdSIFWbuJ95TK4GzGU> [15.06.2023].
59. <<https://www.congress.gov/bill/117th-congress/senate-bill/4980?s=1&r=96>> [9.06.2023].
60. <<https://debt.reestri.gov.ge/>> [15.06.2023].
61. <<https://data.who.int/countries/268>> [13.06.2023].
62. <<https://www.geostat.ge/en/modules/categories/322/migration>>, [15.06.2023].
63. <<https://www.justia.com/bankruptcy/exemptions/>> [3.06.2023].

64. <<https://www.justia.com/bankruptcy/exemptions/federal-bankruptcy-exemptions/>> [3.06.2023].
65. <<https://www.justia.com/covid-19/debts-and-bankruptcy-during-the-covid-19-outbreak/>> [15.06.2023].
66. <<https://www.kelleylawoffice.com/consumer-bankruptcy-reform-act-of-2022-what-to-know/>> [9.06.2023].
67. <http://nbe.gov.ge/index.php?sec_id=367&lang_id=ENG> [15.04.2023].
68. <<https://news.bloomberglaw.com/bankruptcy-law/consumer-bankruptcy-overhaul-envisioned-in-new-bill-explained-1>> [9.06.2023].
69. <<https://www.uscourts.gov/services-forms/bankruptcy/bankruptcy-basics/discharge-bankruptcy-bankruptcy-basics>> [20.10.2023].